

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24-korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDEKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

6-hasábos pont sor egyszer 20 fillér.
minden következőnél 16 fillér.

Nyilatkozat 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1903.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Péntek, január 16.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezércikk: A színházi vita.

Eánily Dezső báró az egységes nemzeti ál-
lamról.

A csatorna-hálózat és a víz-árak.

A megrendszabályozott ablakos-tétek.

Vádak Vilmos császár ellen.

A cseh obstrukció.

Az aradi szintársulat Makón.

A postafőtiszt menyasszonya.

Letartóztatott lapkiadó.

Vádirat Mahelka ellen.

Angol labdarúgók Aradon.

Csák Csirjék kitüntetése.

A Lónyay grófi párról.

Petroné — boldog.

Állami föld-parcellázás Csanádmegyében.

Társas: Bartók emlékezete az aradi szin-
házban. Irta: Kara Győző.Regény-Csarnok: A távollevő. Irta: Montégut
Maurice.

A színházi vita.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Arad, január 15.

Abban a fegyelmetlen hangulatban, amely a tegnapi közgyűlésen uralkodott, nem tudtam szóhoz jutni, de nem is akartam, attól félve, hogy úgy járok, mint Avarfy Géza s meghallgatni nem fognak. Ez nem baj. A klotür — úgy látszik — megint divatba jön s így célravezetőbb a lapok hasábjain felszólalni. Itt legalább van sajtószabadság, ha már a közgyűlési teremben szólásszabadság nincs.

A tegnapi színházi vitához akarok néhány szót szólni. Bámulatos, hogy a közgyűlési teremben minden kérdés felett a 61 százalékos pótdó dominál. Pedig ez a magas pótdó nem abból származik, hogy sokat költöttünk, hanem hogy nem gondolkoztunk, nem dolgoztunk. Ellenben nagyon sokat politizálunk és több időt töltünk a kávéházban, az asztaltársaságok és klubokban, mint amennyit polgári foglalkozásunk megengedne.

A színház-kérdést nem a maga egyszerűségében tárgyalta a tegnapi közgyűlés. Mindenért a gyulai tetőt és az alá került arenát tették felelőssé, holott tisztán és egyedül az a kérdés forgott szóban: javultak-e a színházi viszonyok a nyári színház megnyitása óta; egyensúlyban van-e a több kiadás a bevételekkel, egyszóval meg van-e az egyensúly a mérleg két súly-tartalma között?

Nohát nincs meg. Mikor csak téli színház volt Aradon, jobban virágoztak az üzletek, mint most, mikor nyári színház is van. Az előbbi szinigazgatók, akik csak télen át tartottak előadást, nem fizettek semmiféle bért, most pedig, hogy a helyzet nehezebb lett, hogy a viszonyok megromlottak, hogy több lett a kiadás, — bérrel nyomorítjuk a szinigazgatókat.

Nézzük a történeti genézisét, fejlődését ennek az állapotnak. Leszkay a belügyminiszter által életbe léptetett új ke-

rületi beosztás következtében azon kényszerűség előtt állt, hogy a várostól a nyári színház felépítését kérje. Leszkay jóhiszeműsége meg nem támadható, de nem is lehetne ezért felelőssé tenni mást, mint a törvényhatóságot, amely bona fide a színészetünk állandósítása érdekében hozzájárult az aréna felépítéséhez.

Ebből azonban az következik, hogy méltánytalan és igazságtalan dolog a direktorra olyan terhet róni, amely a törvényhatóságnak hibájából származik. Ellenben méltányos és igazságos dolog az, hogy a tévedés finansziális következményeit a törvényhatóság vonja le s hogy ne engedje az ártatlan igazgatót szenvedni a maga hibájáért.

— Igen ám, — fogják erre mondani — hát a város veszítse el azt a százezer koronát, amibe a nyári színház épülete került?

Hát ez a kérdés is hamisan van feltevéve. Mert ha a nyári színház nem nyereséggel, hanem deficittel működik, akkor az az épület erre a célra úgy sem ér semmit, került legyen az akár egy millió koronába is. Értékeket mesterségesen nem lehet csinálni.

Mikor a színház mellett, mint kultur-intézmény mellett állást foglalok, nem hunyok szemet Zilahy hibái előtt sem. Az ő legnagyobb hibája az volt, hogy nem elég pénzanyaggal jött Aradra. Minden üz-

TARCA

Bartók emlékezete

az aradi színházban.

(A tegnapi ifjusági előadás bevezetésére írta és felolvasta:
Kara Győző.)

Arad, január 15.

Szép Erdélyország történetében van egy rémséges nap, 1594. augusztus 30-ika. E napon vette kezdetét az a vérengző uralom, melyet Erdélyben még ma is „a kötélbe vert igazság”-nak neveznek. E napon taposta lábballal egy fejedelem önkénye a jog szentségét, e napon mérszárította le Kolozsvár piscán Erdély fiainak legjobbait Báthory Zsigmond, e lelketlen, ez őrdjögő zsarnok.

Ha betérték valamikor kincses Kolozsvár városába, ha annak főterén megálltok igazságos Mátyás király ércbe öntött emlékszóbra előtt, jusson eszetekbe 1594. augusztus 30-ika, jusson eszetekbe, hogy a tér, mely ma az igazság geniuszának van szentelve, háromszáz és néhány év előtt színhelye volt a legigazságtalanabb tettnek, melyet Klio valaha a magyar történelem évilapjaira feljegyezett.

1581-ben Báthory Zsigmond került Erdély fejedelmi trónjára. A költő azt írja róla hogy:

„... gondolatja égi háboruként
Trónol szirt homlokán s akarata
Sujt mint villám, olyan messzire,
Meddig törpéknek a szemök se hat.” (I. 6. 30. o.)

Fia volt Báthory Kristófnak és testvérfia Báthory Istvánnak, Lengyelország nagy királyának. A közvetlen két elődje a fejedelmi trónon irányt szabott Erdély politikai magatartásának e „küzdellelme teljes század”-ban. Ez időben Erdély lakossága többségében protestáns volt s egyrészt ez a tény, másrészt a fenntartás ösztönének helyes józansága az országot a török szövetségességévé tették. A Báthoryak fejedelmi háza a katolikus valláson volt s Báthory Zsigmondot jezsuiták nevelték, kik lassankint teljesen hatalmukba kerítették a fiatal fejedelmet és saját szavuk szerint: „megtisztították az udvart az eretnekségtől.” Hogy ezt elérhessék, céltudatosan rossz irányba terelték a fejedelem nevelést s iparkodtak őt az élvezetek mámorába meríteni. Az egykoruak feljegyezték, hogy az Olaszországból becsődített komédiás had: színészek, zenészek, gladiatorok, fektető mesterek, táncolók, löldomitók, labdajátosok, bohócok és mignonok társaságában töltötte idejének legnagyobb részét s így történt, hogy oly ember vált belőle, a kiról joggal mondhatta Kendy Sándor, hogy „ebben egy igen tökéletes ember lézen: az mit ma mond, holnap arcul üti.”

Kiskoru lévén a fejedelem, gyámjai és a tanácsurak vitték nevében a kormányt. Ezek sorában találjuk Bocskay Istvánt, a fejedelem anyai nagybátyját, Báthory Boldizsárt, a fejedelem unokatestvérét és ennek apósát Kendy Sándort; továbbá Ifjú Jánost, Boldizsár mostoha atyját, Kovacsócy Farkast, a kancellárt, Gálffy Jánost, Csáky Dénest, Sombory Lászlót,

Geszi Ferencet és Ghycy Jánost, nagyváradi kapitányt.

1591 ben egy új alak tűnt fel a fejedelmi udvarban. Carillo Alfonz, spanyol jezsuita volt ez, egy: „Gaz cselszövő, kétszínű áruó” (IV. 9.) „Szentelt ajakkal ördög cimborája” (V. 3), a kinek saját testvérhuga, Estella vágja a szemé közé: „... szörny vagy e, vagy angyal” (II. 7.)

Carillo csakhamar Zsigmond gyóntatója s legbizalmasabb embere lett s hatalma annyira nőtt, hogy bátran mondhatta maga-magáról:

„Ez Erdélyország sakkmező nekem
Melyen királyokat tartok kezemben
Es mozgatom célem szerint” (II. 7.)

És az ő célja volt Erdélyt a keresztény, azaz a Habsburgok érdekkörébe vonni s a török szövetségtől elszakítani, mert:

„... pogánynyal
Szövetkezőkre Róma átka döng.
Atokkal sujtja szentséges atyánk” (I. 14.)

A fejedelem Carillo rábeszélésének engedve hajlandóságot mutatott Erdély félszázados politikai állásfoglalásának megváltoztatására, ám a fő- és tanácsurak ellenezték, mert hazájukra nézve veszélyt láttak ebben, nagy lévén még mindig a török hatalma. Báthory Zsigmond nem mert tanácsosaival szembeszállni, mert füleiben csengtek még Ghycy Jánosnak nemrég elhangzott szavai, hogy „az ország könnyebben talál magának más fejedelmet, mint a fejedelem más országot.”

letek között a legkomplikáltabb, legkényesebb és legnehezebb üzlet a színház, de nemcsak egy színházat nem lehet pénz nélkül igazgatni, vezetni, fenntartani, hanem bármely más üzletet sem. Most már azonban késő erről tárgyalni, a színházat odaadtuk a jelenlegi igazgatónak, aki buzgalomával, szakavatottságával itt senkit csalódottá nem tett.

Elvégre is nem olyan nagy baj az, hogy Zilahy nem talált itt mindjárt aranyat. Akadályokkal találkozott itt, de ezek meredek lépcsőjén haladhat előre. Javára fordulhatnak még ezek a keserű tapasztalatok, ezek árán tanulta meg ismerni a vidéki színészetnek, mint üzletnek különböző, tekervényes utait és utvesztőit.

Nagy hiba ellenben az, hogy nemcsak a színigazgató, hanem a közönség is kétségbe esett az első nehéz hónapok után s egyik a másikra tolja a bajok okát. Lélektanilag érthető ez, hiszen ahova a szegénység beköltözik, oda viszi magával az egyenlenséget is. Az a fő itt, el ne vesztse fejét különösen Aradváros törvényhatósága, amelynek mint erkölcsi testületnek az őt megillető magaslaton meg kell maradnia. A hatvanegy százalékos pótdó jellegéje alatt nem szabad neki rontani a kulturális intézményeknek s különösen nem szabad annak csődjét a takarékosági beruházások közé felvenni. Ebben a kérdésben nem indulunk a Steiner Jakab feje után.

A törvényhatóságnak el kell ismernie, hogy a színház kulturális intézmény, hogy a helyzete nehezebb, mint azelőtt volt, mikor az aradi színigazgató Nagyváradra járhatott át jövedelmező nyári szezonra; viszont Zilahynak okulnia kell a szerzett tapasztalatokon: erélyes, kemény kézzel, pontosabb számítással, kitartással és szívszállással kell a színházat vezetnie. Későn ne jöjjön ez a tapasztalat, mely hasonlít a közmondásbeli szép asszonyhoz, aki, mire őt meghódítani sikerült, meg is öregedett.

Egy városi képviselő.

Bánffy Dezső báró

az egységes nemzeti államról.

(A nemzeti gondolat felköltése. — A képviselőház és az utlevelek. — Mit tett volna Bánffy? — Alkuvás percentre. — Az ellenfelek. — A főrendekhez.)

Arad, január 15.

A P. H. mai száma vezető cikket közöl Bánffy Dezső báró tollából. A cikknek „Nemzeti gondolat” a címe s bizonyára széles körökben nagy feltűnést fog kelteni. Az érdekes cikket — némi rövidítéssel — az alábbiakban közöljük:

A mindannapi aktuális politikával foglalkozni nem akarván, az egységes magyar nemzeti állam ideáljának szolgálatába szegődve, a „nemzeti gondolat” felköltését tűztem ki magamnak célul. Azon céltudatos nemzeti gondolat érvényesülését akartam és akarom lehetővé tenni, mely egyedül alkalmas arra, hogy a nyelv egység létrejöttével az egységes magyar nemzeti állam megalakuljon és ennek következtében a magyar állam jövője biztosított legyen.

Ha most mégis a napi politika kérdéséhez hozzászólok, azon megdöbbentő esemény folytán teszem, mely a magyar képviselőház január 13-iki gyűlésén ülése során lefolyt. Hihetetlen és egy más nemzet képviselőházában lehetetlen dolog az, hogy egy nemzet képviselőháza ne átalja névszerű szavazással eldönteni azt, hogy meg kifelé sem akarja az egységes magyar nemzeti jellegét kitüntetve látni. Lehetetlennek, hihetetlennek tartottam, hogy a magyar képviselőházban a kormányon levő párt egyetlen tagja se álljon fel védelmére annak, hogy a magyar állam területén kiállított, külföldre szóló utleveleken a magyar szöveg alkalmazása elengedhetetlen. Hova jut a nemzet, ha ilyen kérdésben a pártfegyelmény kényszerzubbonyának hatása alatt az állami érdekek védelmére a horvát báró diktálta törvény megdöntésére egyedül az ellenzék soraiból kerülnek ki a szónokok?

A külföldre szóló utlevelek ügye újabb alkotmányos életünk ideje óta törvényhozási rendezést érezte már régebb idő óta a kormány és a szükségre való tekintettel jött az szóba annak idején a magyar képviselőházban is. Miniszterelnökségem idejében készítettett elő a kérdés.

Az én álláspontom az utlevelek kiállításának kérdésében az volt, hogy a magyar állam a külfölddel szemben mint egységes és nemzeti állam utlevelein mást, mint magyar nyelvet a

nemzetközi francia mellett nem alkalmazhat. A horvát autonóm kormány álláspontja azon időben is az volt, mint most, hogy a Horvát-Szlavonországi területén kiállított utleveleken a nemzetközi francia nyelv mellett csak a horvátot alkalmazza.

Hízelegni akarok magamnak azzal, hogy a jelenlegi képviselőház által névszerű szavazás mellett elfogadott szövegben a törvényjavaslatot én sohasem engedtem volna a Ház asztalára letélni. Hízelegok magamnak azzal, hogyha a kérdést kedvezően megoldani nem tudtam volna, fölvettem volna a kabinétkérdést és illetékes helyen kértem volna döntést, megállapítást annak, hogy külfölddel szemben van-e egységes magyar nemzeti állam, avagy nincs, hogy külfölddel szemben, tekintettel a magyar állam egységére úgy nyelven, mint címerben és jelvényben lehet-e külföldre szóló utleveleket horvát nyelven is kiállítani.

Elszomorodásomnak és megbotránkozásomnak most a történetek és a többségben levő s a kormányt támogató párt tehetetlenség fölött kifejezést adandó, idezmem kellene azon kifejezéseket, melyek az elhangzott beszédek rendén használtattak. Valóban elszomorító, hogy ilyen kérdés fölött, a magyar nemzeti állam külföld előtt való megjelenésének lábballá tiprása fölött egyáltalán szavazni lehet. Valóban nem tudom, nincs-e igaza Rákosi Viktor képviselő úr közbeiktálásának. (Cudarságnak mondta, hogy ilyen kérdés felett kell szavazni).

Ugy tartom, a politikai küzdelmek s az azok által felidézett ellentétek társadalmi vonatkozásokban sem simulhatnak el. Ugy tartom, hogy az olyan pártpolitikai küzdelmek, melyek a tanácskozási termék elhagyásával elsimulnak, komolyan nem vehetők. Ugy tartom, hogy csak annyit érnek azok a küzdelmek, mint a színpadon lefolyt véres harcok, melyek után a győző és kivézet barátságos kényszerítással a szomszéd vendéglő fehére asztalán szívélyes társalgás mellett fogyasztja el vacsoráját kedélyes borozás közben. Nem teszem magamévá az ilyen rendszert, melynek aztán következménye, hogy nagy elvi és az ország érdekeit behatóan érintő kérdéseknél az elv és az érdekek feledésével percentre alkuszunk s csak azt nézzük, hogy az üzletet megkössük, hogy mártól-holnapra a helyzetet áthidaljuk, de tekintetbe nem vesszük, hogy az állami érdekek, főképp az állam jövőjének biztosítása követelik, hogy az elveket ne adjuk fel, melyek ha ma elesnek is, egy kedvező jövőben érvényesíthetők, míg az, amit percentre elalkudtunk, végleg elalkudottnak marad.

Igy az kellene, hogy most álláspontom legyen, hogy hallgassak, mert hisz politikai éle-

A fejedelem látszólag meghajlott a tanácsurak akarata előtt. Sőt a trónról is leköszönni készülvén, Kővárra vonult és most előtérbe lép Báthory Boldizsár, a vad, erőszakos ember. U lett az ország kormányzója, neje, a nagyravágyó Kendy Margit pedig már-már fejedelemasszony-nak képzeli magát és fennhéjázva hirdeti, hogy eddigi ruhái helyett nemsokára fejedelmieket fog magára ölteni.

A tatár sereg is, mely időközben a török szultán parancsára az országba tört volt, látván a török párt felülkerekedését, most kivonult Erdélyből. És a sereg kivonulásával tért vissza székhelyére a fejedelem is, tudatván a rendekkel, hogy nem volt szándéka „nagy sietséggel elhagyni az országot.” Augusztus elején (8-án) vonult be Kolozsvárra, a hová 20-ikára összehívta az országgyűlést, melylyel elfogadtatta a saját akaratát s most kimondatott a török szövetség felbontása és a Habsburgokhoz való csatlakozás. Az ellenzék, a török párt meg volt törve és Zsigmond most már megtörni is akarta. Lelkében egy iszonyú terv fogamzott meg: a török párt vezéreinek legyilkolása.

Ravaszságossággal fogott terve végrehajtásához. Augusztus 28-án tanácskozássra hívta magához Kolozsvár külvárosába, Kolosmonostorra a fő- és tanácsurakat s néhány államiratot terjesztvén eléjük, visszavonult terméibe. Mialatt az urak ezek olvasásában elmerültek, megnyitott egy mellékajtó s behatoltak rajta Fekete János, Király Albert és Csukás Péter vezetésével a fejedelem testőrei, a kék darabantok, felmutatva a fejedelem aláírásával ellátott elfogatási parancsot, melynek értelmé-

ben letartóztatták a következő hét tanácsurat: Báthory Boldizsárt, Kendy Sándort, Kovacsóczy Farkast, Ifjú Jánost, Kendy Ferencet, Sennyei Pongrácot és Vas Györgyöt; továbbá a következő hét főurat: Kendy Gábort, Forró Jánost, Bornemissza Jánost, Gerendi Jánost, Fonyai Albertet, Szalánczy Györgyöt és Szentgyeydi Gergelyt. A foglyok másnap Kolozsvárra szállítottak s midőn Báthory Boldizsár neje, Kendy Margit a fejedelem lábaihoz borulva, férje számára kegyelemért könyörgött, a vérszomjas zsarnok megemlékezővén a szerencsétlen asszony nemrég tett nyilatkozatáról, e szókkal fordult testőreihez: „Nem erre az asszonyra való a ruha, a mi rajta van. Szedjétek le róla.” A parancs teljesítettén, a fejedelem az utcára dobatta a félig meztelen asszonyt, azt mondván: „Lökjétek ki, hadd öltöztesse a férje fényes fejedelmi ruhába.”

Mire a nap újra felkelt, augusztus 30-án véres munka folyt Kolozsvár főterén szemben a Báthory-házzal, melynek egyik ablaka mélyből kéjelegve nézte a fejedelem a szerencsétlen áldozatok kinyitárait. A szegedi cigány hóhérnak nehéz munkája akadt e napon. Egymásután hullott a porba Kendy Sándor, Ifjú János, Kendy Gábor, Forró János és Szentgyeydi Gergely feje. Néhány nappal később fojtották meg Szamosújvárt Báthory Boldizsárt és Kovacsóczy Farkast, Gyalun Bornemissza Jánost és Kendy Ferencet és branyicskai házában Szalánczi Lászlót. A véreskezű fejedelem elérte, a mit akart, a török párt meg volt semmisítve.

Kedves ifjuság! A művészetnek épült e

csarnokban, a hazaszeretnek emelt ez oltáron két láng tüze fog ma fellobogni: a hazaszeretet és a kegyelet lángja. Fiatal, romlatlan lelketek egész hevével szítsátok e két lángot, hogy kiolthatatlan nyomot hagyjanak szívetekben. Erdély történetének e meghatározó epizódja, mely a költő ékes nyelvén fog ma előtérbe állni felelevenedni, hadd fejlessze benneteket a hazaszeretet szent lángját; és végignézve az előadást, tudom, hogy meggyullad szívetekben a másik láng is, a kegyelet érzelmé. Emlékezzetek is meg kegyelettel e dráma szerzőjéről, Bartók Lajosról, aki nemrégiben még mint élte javakorában álló férfiú, lelkes munkása volt a magyar színműirodalomnak s ma már — drámája egyik alakjának, Siciliának szavaival élve:

„A legnagyobb színházban lépett fel,
Mit a kaszás igazgat szigorun,
És éjjelenként nyitja meg.”

Bartók Lajos 1851. május hó 2-án Erdődön, Szatmármegyében született. Atyja ügyvéd volt. 1868-ban került mint jogász a budapesti egyetemre s a lapokban megjelent költésével, élelapokkal írt szatirikus verseivel figyelmet keltett. 1874-től 75-ig a „Bolond Miska” című élelapot szerkesztette, majd 1878-ban a jelenlegi Bolond Istokot alapította, melyet halála napjáig szerkesztett. Később színdarabokat írt. „A legszebb” című vígjátékát 1879-ben adták először a Nemzeti Színházban Budapesten. Ezt követte „Kendi Margit”, majd „Thurán Anna”, melylyel az Akadémia Pécze-

tem legádázabb ellenségei azok, kik ezen kérdésben a helyes álláspontot tették magukévá. Legalább is hallgatnom kellene, sőt lehetne is nekem, ki aktuális politikai kérdésekkel már hosszú idő óta foglalkozni nem akarok. Mégis ellent nem állhatok, hogy a nemzeti gondolat felköltése érdekében hangomat fel ne emeljem. Nem tehetem, hogy igazat ne adjak politikai ellenfeleimnek: egy *Szederkényi* Nándornak, egy *Ugron* Gábornak és *Rakovszky* Istvánnak, kik szemben a törvényjavaslat elalkuvó, a magyar nemzeti állam érdekeit feladó álláspontjával a nemzeti gondolat hangján szólottak és a nemzeti gondolat érvényesítése érdekében támadták a javaslatot. Nekik volt és marad igazuk. De hogy igaza maradjon az egységes magyar nemzeti állam érdekeinek is, arra szükséges, hogy a nemzeti gondolat visszhangot keltsen széles hazában, szükséges, hogy a nemzeti gondolat a főrendek füléihez is elhasson.

Most módjukban lesz a főrendeknek bizonyítani, hogy nagy pillanatokban, szinte mondhatnám végveszélyben, midőn arról van szó, hogy a magyar államot miut olyat a külföld előtt megcsorbítsuk, midőn arról van szó, hogy a magyar állam egységét a külföld előtt mint nem létezőt dekretáljuk, mint egy ember álljanak fel s hivatkozva a nemzeti gondolatra, hangoztassák: „vissza!”

A kiegyezési nyilatkozatok elhalasztása. Emeltettük, hogy *Szell* Kálmán miniszterelnök a kiegyezés ügyében csütörtökre ígért nyilatkozatainak megtevését péntekre halasztotta. *Szell* miniszterelnök elhatározását ujabban aképp módosította, hogy még nem tudja, *pénteken vagy szombaton* nyilatkozik-e. Kijelentette egyúttal a miniszterelnök, hogy nyilatkozata nem lesz olyan részletes, mint aminőnek várják, mert csak *Kossuth* Ferenc kérdésére fog nyilatkozni; csak *ismertetni fogja a kiegyezés tartalmát*, de miután a kiegyezés nem lesz előterjeszthető, nem fog belemenni oly hosszú és olyan fejtegetésbe, mely a miniszterelnök véleménye szerint csak akkor lesz helyén, amikor a törvényjavaslatok a Ház előtt lesznek.

Egy kalap alatt. Mint a múlt heti tárgyalás idején közöltük, a bevándorlási törvényjavaslat tizedik szakaszánál élénk vita keletkezett a képviselőházban. A szakasz ugyanis arról szól, hogy a gyanús bevándorlást, vagy az állam érdekeire gyanús bevándorlót, amíg nem magyar állampolgár, a fő-

díjat nyerte el; továbbá „A méhek” vizjáték, „Érzsébet királyné” és „Haluska Benedek”. Költeményei „Kárpáti emlékek”, „Erdőzugás” és „Téli regék” cím alatt jelentek meg. Nemrég fejezte be „János király” című drámáját, a budapesti Nemzeti Színházban kitűzött előadását a költő már nem érte meg, mert múlt évi december 31-én, rövid szenvedés után váratlanul meghalt.

Kendy Margit című drámájához Bartók a fennebb vázolt események köréből merítette tárgyát, igaz és finom költői érzéssel változtatván a való történelmen. A hatalomért versengő államférfiak elkeseredett küzdelmének központjává Kendy Margitot teszi, a ki „magasban vágyott látni férjét”, a ki „szörnyűbb szava volt, mint Priamus leánya.” Am a költő e nőalakja jellemének zordonságát enyhíteni akarván, a szerelem mindenható szenvedélyét tünteti fel, mint nagyravágyása indító okát s jellemének alapvonását s így lesz belőle:

„... virág egy félisten szivére
Tűzve.”

E mellett nem vét a történelmi hűség ellen, hű maradt önmagához és azon elvéhez, melyet történelmi drámái megírásánál maga elé tűzött, miről azt írja költészetének egyik méltatója: „Nehéz formában is mindig a nehezelt kereste, a kor hangulatát, jellemét és erejét. Minden egyes drámája színes képe a régi időknek, mely erős fényben eleveníti fel a letűnt századok gondolkodását... Versei javarészből szintén nehéz téma felé fordul: a haza-

szolgabíró kiutasíthatja az országból. E szakasz jelentőségéről pikáns hírek keringenek politikai körökben. *Visontai* Soma ugyanis hevesen megtámadta e szakaszt, mert úgy érvelt, hogy vannak már itt megtelepedett családok, akiket a közigazgatási hatóságok nélkül zaklathat, szubjektív okokból is és a helyett, hogy a magyar állampolgárság megszerzésére utasítaná az illető félt, a javaslat alapján egyszerűen kiutasíthatja őt és családját s így könnyen koldusbotra juttathatja őket. A néppárt, amelynek még a javaslat szigorja sem volt elegendő, mert a bevándorlóban mindig a zsidót látja, tiltakozott az enyhítés ellen és erősen agitált *Visontai* ama javaslata ellen, hogy az alantas közigazgatási közegek önkényűleg ki ne utasíthassák a bevándorlót, sőt még e szakasz szigorát is fokozni kívánták. A szakasz megmaradt változatlanul. Ekkor azonban a néppárt egyik később érkezett tagja, állítólag *Csernoch* kanonok ijedten dorgálta meg párhiveit, miért nem fogadták el a *Visontai* módosítását, mert hiszen e szakasz nemcsak a bevándorló zsidókra veszedelmes, de veszedelmes a *bevándorló szerzetesekre* is, a kiket épúgy sonca kiutasíthat a szolgabíró, mintha csak közönséges zsidó volna. Ez megdöbbentette a néppártiakat. Persze, hogy a szakasz valóban veszedelmes lehet-e a szerzetesekre, csak a jövő fogja megmutatni.

A csatorna-hálózat és a víz-árak.

Arad, január 15

IV.

A fogyasztó közönség inkább hallgat, nem teszi ki magát annak a kellemetlenségnek, hogy minduntalan hivatalosan vizsgáltsa meg a víz-órákat, a mely vizsgálatért, tudvalevő hogy 5 korona díj fizetendő, mely díjat csak akkor nem köteles a fél fizetni, hogyha a vízmérő hibás volta nem okozott nagyobb hiányt, mint legfeljebb 5% a tényleges fogyasztásnál.

Tehát a vízmérő szerződés alapján bliccelhet a vállalat javára 5% ig, ellenben mi is csak akkor fogunk élvezni 5% ár-kedvezményt, hogyha újabb áldozatokat hozunk.

A midőn azt mondom, hogy a közönség inkább hallgat és nem teszi ki magát a kellemetlenségeknek, ez nem azt jelenti, hogy meg van nyugodva a vízárakkal. Dehogy, tudja, látja mindenki, hogy a hibáztatott szerződésben kezünk meg van kötve, beszélhetünk de meg nem mozdulhatunk.

szeretettel próbálja megszólaltatni s bár sehol a világon annyi rimet nem mondtak a honra, mint nálunk, mindig talált gondolatokat, a melyekkel a kitaposott újakat újra kövezzék.”

A tiszta, az önzetlen hazaszeretet készítő Bartókot arra, hogy élete javarészen át a költészet egy oly útját tapossa, melyen csak tövisek teremnek s nem egyszer véresre sebzik a rajta bolyongót; ez ut a guny, a szatira költészet, mely többnyire ellenségeket szerez annak, a ki rajta haladva oktanni, javítani akar. Bartók éleclapjában, a „*Bolond Istók*”-ban kiméletlenül ostromozta a bűnös hazafiatlanságot, a fennhéjázó gögőt, a nagyképűsködő tudatlanságot s embertársainak egyéb bűneit és félszegségeit. De az ostromozásban sohasem vezette őt rosszindulat, a mely távol állott az ő nemesen érző szívéből, attól a szívtől, mely együttértett a szenvedővel, mely vértett, midőn mást sujtott, mely szeretett, midőn büntetett. Azt olvastam, hogy sűrű könyvek peregték alá orcáin, midőn végsőt lehelte. Sírní csak nemes szív tud, a könyv a szeretet, a gyengédség legszébb, legértékesebb gyöngye. Azért, ha könyvet fakaszt majd szemetekben Kendy Margit szomorú, végzetes sorsa, szenteljétek e könyvek egyikét Bartók Lajos emlékének, mert higyjétek el nekem, ő reá is illenek költőtársának szavai:

„Dalt érdemel, mert költő,
Könyvet, mert szerzett.”

Mivel az igazság és méltányosságot keresem és követem, vissza kell térnem az első cikkemben említett azon körülményre, hogy az utólagosan bemutatandó költségvetés alapján a vízvezeték építkezést annak idején jóhiszeműleg jóváhagytuk. Azért hangsúlyoztam már többször, hogy *jóhiszeműleg*, mert végtelenül bántó és sértő a tudat, hogy milyen nagyot nevetett rajtunk az angol midőn az erre vonatkozó határozatot zsebre vágta. Szép véleménye lehet a magyar ember életrealitásáról.

Ismeretes az utólagosan bemutatott költségvetés története, de azért az erre vonatkozó közgyűlési határozatot ismertetni kívánom közlebről, azokkal az új városatyákkal, a kik még akkor *nem voltak tagjai a törvényhatóságnak*.

Ezt a közgyűlési határozatot az 1895. évi március hó 6 dikán tartott rendkívüli közgyűlés hozta. Szó szerint igen hosszú volna azt közölni, adom tehát rövidítve.

Tekintve, hogy Mayer F. I. vállalkozó által a vízvezeték mű létesítése iránt kötött szerződés értelmében a vízművek költségvetése akkor birt volna jelentőséggel, hogyha az a szerződés megkötése előtt lett volna bemutatva, hogy így abból azután a szolgáltatandó víz árai nézve következtetést lehetett volna levonni. Tekintve, hogy a víz-árak a szerződésben már előzetesen megállapítottak, de különben is a bemutatott költségvetés velünk szemben a vízművek esetleges megváltására senni kifogással nem bír, a betérjesztett 859746 frt. és 21 krajcárra előirányzott vízvezetési költségvetést, minthogy annak egységi árai túlságosan magasak, a viszonyoknak meg nem felelők, el nem fogadjuk.

Ezen kijelentésünk alapján a vállalkozóval kötött szerződésünk értelmében, mely szerint, ha az általa bemutatott költségvetést el nem fogadjuk, a vele kötött szerződés meg volna szüntethető.

Tekintve azonban, hogy a mű megváltására fentartott jogunkat a költségvetés egyáltalában nem befolyásolja (dehogy nem ettől mentsem meg az Isten benünket) tekintve, hogy már a befejezés előtt levő csatorna mű üzembe helyezése a szerződés felbontása esetén akadályokba ütközne, hátráltatva lenne, tekintettel továbbá arra, hogy a vízvezetési tervet elfogadtuk, és hogy a vállalkozó a művet saját kockázatára építteti és így arra, hogy költségvetésében megjelölt összegben olcsóbban építhessen kötelezni nem lehet; szerződésben biztosított *jogunkkal nem élünk!* A szerződést érvényét veszítettnek *nem* mondjuk ugyan ki, sőt azt teljes érvényében, fentartjuk azzal, hogy e vállalkozó által bemutatott, de általunk el nem fogadott költségvetés a köztünk és vállalkozó között fenálló jogviszonyokra, különösen a vízművek megváltása ára befolyást nem gyakorolhat.

Ezt a keztyűs kézzel átnyújtott határozatot azt hiszem, hogy nem kell bővebben kommentálni, megérthette az, a kit tulajdonképpen illetett.

Csak azt csodálom, hogy ez a határozat némelyek előtt már teljesen feledésbe ment, pedig akkor még csak üres tölténnyel történt lövöldözés volt, mégis sokat foglalkoztak vele, pedig azóta csakis a mi álláspontunk erősödött, melytől most már egy lépést sem szabad engednünk.

Domonkos Lajos.

TÁVIRATOK.

Sándor király demenciája.

Belgrád, jan. 15. *Kohlmanynak* mondják azt a hirt, hogy *Sándor* király tegnapi, szóról-szóra közölt beszédében azt mondotta, hogy reméli, hogy egy év alatt a még fel nem szabadított Szerbiát felszabadítja és Ausztria-Magyarország és Oroszország segítségével előnyomul Uszkübig

A bur háboru költségei.

London, jan. 15. *Albu* Lipót bányatulajdonos és tőkepezés kijelentette a *Daily Chronicle* egyik munkatársa előtt, hogy azt a 80 millió font sterlinget, a melylyel Transzválnak a háboru költségeihez hozzá kell járulnia, a randvidéki bányatársaságok által jegyzendő 4

százalékos kölcsönrel fogják előteremteni, a melyet három egyenlő évi részletben fognak visszafizetni az angol kormánynak az 1904. évtől kezdve. Az azon kívül tervbe vett 30 millió birodalmi kölcsön 3 százalékos lesz és különösen transzváli és oranjei vasutak kiépítésére fog szolgálni. Albu egyszersmind kijelentette, hogy a Randvidék könnyen viselheti a 30 millió haddi adót.

A cseh obstrukció.

(Első ülés a Reichsrathban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

Ma megkezdte ülését az osztrák képviselőház, körülbelül egyhónapi szünet után. Alkotmányos elintézésért beláthatatlan munka eped Ausztriában, de az alkotmányosságna odaát jó idő óta megrozsdásodott gépezete, ha csikorogva is, fog-e vajjon működni végre, az nagyon kétséges. Az ülésről szóló táviratok annyit jeleznek, hogy a csehek megkezdték az obstrukciót s minden jel arra mutat, hogy a parlament holnap reggelig együtt lesz.

Sok reménnyel nem kecsegtetheti magát az osztrák kormány, bár ékes szavu feje, Körber miniszterelnök, megtett minden tőle telhetőt arra nézve, alkuozott, tárgyalt még ma is, hogy a parlament munkaképességét biztosítsa. Fáradozásait siker nem kísérte. A nyelvkérdés megoldatlan problémájának keselyűje ott kovályog az osztrák politikai élet levegőjében s éhes vijogását aligha lehet elhallgattatni egyébbel, mint a Körber kormány noiltatamének zsákmányával. A helyzet urai a csehek, a kik kezdik belátni, hogy a nyelvkérdésben a Körber-kormánytól nincs mit várniok. A kormány az egyezkedő tárgyalások alapjául oly javaslatot terjesztett a pártok elé, amelyet ugy a németek, mint a csehek visszautasítottak, mereven ragaszkodva külön-külön a saját elaboratumukhoz. Az ellentétek ez idő szerint a nyelvkérdésben össze nem egyeztethetők s bár a csehek, hogy a felelősséget a következményekért elhárítsák, hajlandók a tárgyalásokat folytatni s evégből új memorandumot dolgoznak ki, bizonyos, hogy ez a memorandum lényegében azonos lesz a régi elaboratummal, s csupán taktikai célokat fog szolgálni.

A cseh obstrukció ereje kitűnt nemrégiben, mikor a kormányt arra kényszerítette, hogy a 14. §-sal tegyen szert budgetre. Körber is tudja, hogy a cseh obstrukcióval nem bírhat. Legalább azon van tehát, hogy az obstrukció kitörését elodáza s ezért a képviselőház napirendjét úgy állította össze, hogy a cseheknek az első üléseken ne legyen módjukban a tárgyalásokat akadályozni. Sőt engedményekre is kész, előzékeny mindenképen, s beleegyezett abba, hogy a csehek a cukoregylezmény becikkelyezéséről szóló törvényjavaslatot sürgős indítvány alakjában tárgyalassák le. A cukoregylezmény sürgős becikkelyezése fontos cseh érdek s így e tárgyban nem lesz obstrukció.

De ez csak halasztást jelent s pár nap múlva dűlőre kerül feltétlenül a kiegyezés alkotmányos elintézésének a kérdése. Mert a kiegyezési javaslatok obstrukciója az, amivel a csehek a nyelvkérdésben programjukat keresztül akarják erőszakolni. Ha ez a tervük nem sikerül, akkor elérik legalább azt, hogy Körber megbukik.

Bennünket elsősorban a kiegyezési javaslatok miatt érdekel a csehek viselkedése, mert a cseh obstrukciótól függ a kiegyezés alkotmányossága. A reichsrath tárgyalásának ujra való megkezdése azonban aligha lesz egyéb, mint az utolsó, sikertelen kísérlet az alkotmányosság érdekében.

Vádak Vilmos császár ellen.

(Krupp halálának igazi oka.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

Az Aradi Közlöny jól értesült bécsi távirat alapján már a mult hetekben megírta Krupp Alfréd halálának igazi okát. Ezt az értesülést egész terjedelmében meg erősíti egy ma érkezett bécsi tudósítás, a mely Krupp halálát összefüggésbe hozza Vilmos császárnak egy elhamarkodott ötletével.

Vilmos császár kegyetlen csapást mért a német szociáldemokratákra azzal, hogy a vég-sőig kiaknáta ellenük a Krupp-affért és vad hévvel izgatott ellenük, azzal vádolván őket, hogy hazug rágalmakkal a halálba kergették Krupp Alfréd ágyugyárost, akit mint az ember és férfi ideálját magasztalt.

S most kiderül, hogy a császárnak ez a lángolása Kruppért, az a szenzációs halotti beszéd, melyben egy vulkán tűzével izgatott a rágalmazó szociáldemokraták ellen, nem volt egyéb, mint politikai fogás, hogy megrendítse a nép bizalmát az általa annyira gyűlölt szociáldemokráciában. Mert immár nyilvánvaló, hogy a császár kitűnően volt informálva Kruppnak Capri-szigetén viselt dolgairól és tudta azt is, hogy amit a Vorwärts írt, az szorol-szóra igaz. És a német császár mégis odaállt a szexuális eltévelyedésben szenvedő halott ravatalához, dicsőítette őt, mint a haza hőst, mint legjobb barátját, mint martirt. Es szidalmakkal illette azokat, akik igazat mertek mondani és írni a császár e kebelbarátjáról.

A bécsi Arbeiterzeitung, az osztrák szocialisták központi organumra, valószínűleg a Vorwärts-tól kapott információk alapján, hosszabb cikkben ismerteti a valódi tényállást a Krupp-afférben. A szenzációs közlemény lényege a következő:

Ma már mindenki tudja, hogy Krupp öngyilkos lett. De tévednek azok, akik azt hiszik, hogy Kruppnak a Vorwärts leleplezései adták kezébe a gyilkos fegyvert. A döntő csapást már jóval a Vorwärts cikkének megjelenése előtt mérték az ágyukirály és Németország leggazdagabb embere fejére.

Midőn a birodalmi gyűlésben megjött az első hír Krupp haláláról, Kardorff képviselő, aki az ágyukirálynak parlament ágense és bizalmasa volt, így kiáltott fel: „Agyonlőtte magát, szegény.”

A „Vorwärts” közlését megelőzőleg néhány héttel, midőn az olasz lapok a caprii dolgokkal foglalkozni kezdtek, Krupp felesége, akit ismerősei okos, de szenvedélyes asszonynak mondanak, a német császárhoz, mint a család jóbarátjához fordult, hogy segítsen neki ebben a kínos ügyben. Kruppnét már rég bántotta férjének a szigeten való folytonos tartózkodása. Most azután ezek a boszantó hírek érkeztek, amelyeknek Kruppné hitelt adott.

A császár meg volt győződve arról, hogy a jelentések megfelelnek a valóságnak és azzal a gyors elhatározással, melylyel a más emberek sorsát intézni szokta, ezt a megoldást diktálta:

— Kruppot gondnokság alá kell helyezni!

Igy okozta Vilmos császár annak idején a Koize-ügyben is egy embernek a halálát.

A gyámság alá helyezés — ez volt a borzasztó, a döntő csapás, mely Kruppra rázudult. Jól ismerte császári barátját és tudta, hogy a legrosszabbtól kell tartania. És ez volt az oka annak, hogy a „Vorwärts” cikke már nem izgatta fel Kruppot, ez csak ugy hatott reá, mint egy tollpohely a már háborgó tengerbe.

Időközben Krupp közvefőre talált Holl-

mann tengernagyban, a volt tengerészeti miniszterben, aki nagynehezen meggyőzte a császárt, hogy a kaprii híresztelések csak Kruppné beteges fantáziájának szüleményei.

— Hát akkor gondnokság alá kell helyezni az asszonyt — jelentette ki a császár erőlyesen.

Kruppnét tényleg az örültek házába vitték, ahol három hétig tartózkodott. Az orvosok csak annyit konstatáltak rajta, hogyha izgatott állapotban van, az emlékező tehetsége nem megbízható. Midőn azután Krupp hirtelen meghalt. Kruppné hirtelen egészséges és rendelkezésre képes lett s fogadta a fejedelmek és államférfiak részvétnyilatkozatait, köztük Vilmos császárt és Hollmann tengernagyét.

Krupp halála fölött a titok mély homálya lebeg. Három orvos volt utban Berlinből és Jánából Essen felé, hogy Kruppné sorsában döntsenek. Másnap delelőttre volt kitűzve az orvosok konziliuma. Azelőtt való éjjel azonban Kruppnál beállott a katasztrófa. Este még teljesen egészséges volt, másnap delelőtt azonban már nem vehetett részt az orvosoknak felesége fölött tartott tanácskozásában.

Lehet, hogy az amugy is félénk természetű ember attól tartott, hogy az orvosok végül is őt fogják az örültek házába zárni a felesége helyett, és inkább a fizikai halált választotta a szellemi és erkölcsi halál helyett. Nagyon alapos, csaknem kétségtelen az a feltevés, hogy az orvosok konzilium és Krupp halála szoros összefüggésben vannak egymással.

Eddig az „Arbeiter Zeitung” tudósítása, mely igen valószínűen adja elő a dolgok lefolyását.

SZINHÁZ ES IRODALOM.

A színház műsora:

Péntek: Hoffmann meséi, opera. Szoyer Ilonka vendégfelléptével. (Páros bérlet.)

Szombat: Goldstein Számi, bohózat. Gyöngyi Izsó vendégfelléptével. (Páros bérlet.)

Angot, a kofák leánya.

— Szoyer Ilonka utolsóélti fellépte. —

Kedves zenéjü bohóság ez az operett, sok szép daláért és melódiájáért el lehet feledni, hogy tartalma alig van valami. Könnyen elfeledjük, hiszen alkalmat ad Szoyer Ilonka pajkos jökedvének élvezésére, ezüst hangjának csodálatára. Pajkoskodott, megnevettetett és közben hasonlithatlan légysággal, könnyedséggel énekelt, mámorba ringatva a közönség lelkét. Brillians a második felvonás híres stakkató-polkája, melyet a zsufolásig telt ház óriási tapsa és lelkesedése közben kétszer megismételt.

Jó volt Parlagi Kornélia mint Lange kisasszony, Bejczy (Ange) pedig ma kissé simábban énekelt. Sajnálni való lenne, ha az ilyen hang énektechnikai hibák miatt nem érvényesülhetne teljesen.

Mulatságos volt Polgár (Larivaudierre), B. Szabó (Pomponet) és Sarkadi (Treniz). A rendezőnek talán lehetne gondja rá, hogy a felvonásközök ne tartsanak oly nagyon is soká.

V. J.

* Szoyer Ilonka bucsuja. Holnap, pénteken lép fel utóljára Szoyer Ika, a kir. opera tagja a Hoffmann meséi hármasszerepében, a melyben tegnap kiváló éneke mellett nagy drámai alakításával is elragadta a közönséget.

* Gyöngyi Izsó Aradon. Gyöngyi Izsó, a kitűnő komikus, bár rég ideje elkerült Aradról, még mindig jó emlékezetében van a közönségnek. Gyöngyi most lejön vendégszerepelné s már szombaton fellép a Goldstein Számi ban, melyben nálunk is oly nagy sikereket aratott.

Gyöngyi a fővárosban ünnepelte e szerepének századszori eljátszásának jubileumát, nálunk most szombaton 101-edszer játsza.

* **A Zilahy-pár Budapestén.** A Zilahy pár tegnap este a fővárosba ment, hogy a *Fészek* és a *Bob herceg* című ujdonságokat megnézzék és azok megszerzése végett a lépéseket megtegyék.

* **Szinigazgatók válsága.** Mind sürűbben érkeznek hírek arról, hogy a vidéki színészet válságba jutott s az igazgatók megcsalódtak azon reményeikben, melyeket egyik vagy másik városhoz fűztek. Most már Janovits Jenő dr., a szegedi színház igazgatója is kezd panaszkodni. És pedig joggal, mert úgy hirdik, hogy *negyven ezer koronát* fizetett rá fényesen szervezett társulatának első évi működésére. Balla Kálmán szintén megbánta, hogy rálépett a színigazgatói pályára. Györött oly rosszul ment anyagilag a dolga, hogy tudvalevőleg felmondta a színház bérletét. Most a miskolci színházra pályázik s a mennyiben ezt nem kapja meg, érdekes tervre szánja el magát. Jeles fővárosi és vidéki művészekből társulatot szervez, a melylyel jövő év októberétől kezdve Amerika nagyobb magyar lakta városai-ban, a minő New York, Cleveland, Pittsburg, Philadelfia és San-Louis, magyar előadásokat fog rendezni. Ezt a tervet a kormány támogatása mellett akarja megvalósítani.

* **A nagyváradi szintársulat virágvasárnapon** jelentős változáson megy keresztül. Alig egy-kettő marad meg a régi tagok közül. A távozó helyett Somogyi Károly igazgató többek közt *Ruesinsky* Lionát és *Haller* Irmát készült szerződletni, azonfelül *Horváth* Kálmán baritonistát, a ki *Pintér* Imre helyét foglalja el. Ugy halljuk, elmegy a debreceni színház primadonnája, a mi *Felbő* Rózsiuk is, a ki egy más igazgatótól anyagiakban igen előnyös ajánlatot kapott.

A megrendszabályozott ablakos-tótok.

(A kereskedelmi miniszter rendelete.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

A magyar üveg és porcellánkereskedőknek régen felhangzott panaszát képezte a felvidéki tót házalóknak az országban szerte üzött azon gyakorlata, hogy egyszerű házaló könyvük alapján, néha meg anélkül is nemcsak nyaláltak üveg- és porcellánáruikkal, hanem egyes városokban megtelepedve: a várost kerületekre felosztották, egyes építkezéseknél az ajtó-, ablaküvegeket bevágták s ebbeli működésük által főleg a kisiparosokat károsították. A kisiparosokat főleg, mert az ablak bevágáshoz szükségelt üveget a nagyobb kereskedőtől szerették be helyben s azoknak egyik legjobb vevőiknek bizonyultak.

Kétségtelen volt úgy a hatóság, mint az érdekelték előtt, hogy az 1852-ik évi császári patensen alapuló ezen jog a mai viszonyok közt viasz, s az az állapot, mely a házalas és vándor ipar között függött: rendezésre szorult.

E körülményt szabályozza némileg a kereskedelmi miniszternek a házálás tárgyában kelt elvi jelentőségű leirata, mely világosan kimondja, hogy üveg- és porcellánárukkal sem magyar, sem osztrák állampolgárnak *házalási egyáltalában nem szabad.*

Az ablakbevágás kérdésében azonban nem ily határozott a miniszteri intézkedés, minek oka abban rejlik, hogy a vándoripar kérdése szabályozva még ez idő szerint sincs. Így tehát az ablakos tót, ha vándoriparüzésre igazolványt szerez, jogosított mindenhol, még a házálás alól kivont helyiségekben is üveges ipart üzni, egyedüli feltétel csupán az, hogy helyiségről-helyiségre járjon, illetve vándoroljon.

Ha az ilyen iparos egy helyben megtelepszik, vagy működését főleg egy helyre szorítja; egyes esetekben az illető iparhatóságok

lesznek hivatva a méltányossági tekintetek figyelembe vételével határozni a felett, hogy az illető üveges tót állandó iparüzőnek tekintendő e, vagy nem.

E kérdés elbírálásánál utal a miniszter arra, hogy Ausztriában a vándoriparüzést a tótok nem gyakorolhatják, s az egyes kérdések elbírálásánál kellő körültekintés mellett figyelembe veendő, hogy azon esetben, ha a megélhetési viszonyok elé jelentékeny akadályok gördülnek a felvidéki tótok kivándorlása jelentékenyen emelkednék, ami csak az ország kára lenne.

Az aradi szintársulat Makón.

(Szinügyi-bizottsági ülés. — A csanádmegyei szinpártoló-egyesület kérelme. — Szoyer Ilona és a vendégszereplések. — Zilahy Gyula Makón.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15

A makói *Hollóssy Kornélia* szinkört az idei nyáron Zilahy Gyula szintársulata fogja megnyitni. A csanádmegyei szinpártoló egyesület, mely a makói színészet ügyét kezeli, az aradi szintársulatot szeretné látni a makói új szinkörben s egyhangu határozatával abban állapodott meg, hogy a szinkört Zilahynak ítéli oda. Hogy ez megvalósuljon, ahhoz adta bejegyzését ma Aradváros szinügyi-bizottsága.

A csanádmegyei szinpártoló egyesület nevében *Hervay* István elnök átírt *Urbán* Iván főispánhoz, az aradi szinügyi bizottság elnökéhez, megkérdezvén ettől, hogy vajjon Zilahy Gyula itteni szerződési kötelezettségei megengedik-e azt, hogy a nyár folyamán május 15-től — június 15-éig és szeptember 1-től — október 1-ig Makón tarthasson előadásokat?

A színigazgató külön kérvényben is kérte a szinügyi-bizottságot hogy szabadságot adja meg neki; a makói szezon hasznára lesz az aradi szini időnynek, mert míg ott az Aradon már előadott darabokat lejátsza, ideje lesz előkészülni az aradi szezonra.

A bizottság egyhangulag megadta az engedélyt a makói kirándulásra, miután a színigazgatóval kötött szerződés alapján előbb kikötötte azt, hogy a szokásos ötven előadást Araden lejátsza és pedig lehetőleg július és augusztus hónapokban.

Edvi Illés László indítványára a makói szinpártoló egyesületnek küldendő válaszában örömeinek fog kifejezést adni a bizottság afelett, hogy a szomszéd megye székhelyével a szintársulat révén ilyen viszonyba lép Arad.

Urbán Iván főispán javaslatára még azt is kimondta a szinügyi-bizottság, hogy Zilahy Gyula társulatát érdem szerint ajánlani fogja a makóiaknak.

Érdekes kérdést vetett fel az ülés végén a főispán. Időszerűnek tartja alkalmat adni a színház művezetőségének arra, hogy egy ellenük emelt panaszra nyilatkozzék. Ugy van értesülve, hogy a közönség egy része nem vette jó néven a színház művezetőségének azt az eljárását, hogy a vendégszerepléseket és ezek programját előzetesen és teljesen nem közlik a közönséggel.

Békés Gyula színházi titkár, aki az ülésen Zilahy Gyula helyett részt vett, azonnal válaszolt a főispán interpellációjára, és örömeinek adott kifejezést, hogy erre neki alkalmat nyújtott a bizottság. Hogy az igazgatónak ez az eljárása mennyire nem üzleti fogás, azt mutatja a legutolsó eset: a Szoyer Ilonka vendégszereplése. Zilahy Gyula már négy héttel ezelőtt megállapodott a művésznővel, hogy e hét három első napján lejön Aradra s itt eljátsza a „New-York szépé“-t, a „Bőregér“-t és a „Hoffmann meséi“-t. Az első fellépés előtti napon, vasárnap,

négy sürgős táviratot küldtek Szoyernek Miskolcra, ahol családjánál tartózkodott, de a művésznő egyikre sem válaszolt. Így aztán csak hétfőn tudták a vendégszereplést bizonyosra meghirdetni.

A vendégfellépések számának előzetes megállapítása szintén lehetetlen volt. Eltekintve ugyanis attól, hogy a fellépések meghosszabbítása az előző esték sikerétől függ, itt az a véletlen is közrejátszott, hogy Szoyer Ilonka szabadsága az Operánál tegnap lejárt, s a művésznőnek ma már Pesten próbája lett volna. Ennek elhalasztása érdekében több táviratot váltottak *Mader* Raoullal, az Operaház igazgatójával, ez azonban nem volt hajlandó a szabadságot meghosszabbítani. Végre nagynehezen személyes közbenjárásra megengedte, hogy Szoyer ma is Aradon maradjon.

Szó van most arról is, hogy a művésznő szombati meghosszabbítja aradi vendégszereplését. A direktor ma felutazott Budapestre, hogy erről *Mader*-rel személyesen tárgyaljon, a tárgyalás eredményéről azonban eddig még nem jött értesítés, s így még maga a művezetőség sem tudja, hogy a szombati Szoyer-estet kihirdetheti-e, vagy sem.

A szinügyi-bizottság tudomásul vette *Békés* Gyula válaszáat s miután még *Mandl* Vilmos dr. indítványára elhatározta, hogy a színházi műsort nemcsak hetenkint, hanem — legalább az előadandó darabok felsorolását — havonként előre bekívánja, az ülés véget ért.

Jelen voltak: *Urbán* Iván elnök, *Varjassy* Lajos polgármester-helyettes, *Andrényi* Károly, *Edvi* Illés László, dr. *Kabdebó* János, dr. *Mandl* Vilmos, *Reicher* Károly és dr. *Angel* István.

MULATSÁGOK.

Farsangi naptár:

Január 17. Lutheránus bál (Fehér Kereszt.) — Arad-géji önkéntes tűzoltókar táncestélye (Gáji iskola.) — A pankotai önkéntes tűzoltókar táncvirgála (Fehér Kereszt.)

Január 24. Az aradi közműves segédmunkások önképző szakszervezetének műkedvelői előadással egybekötött táncvirgála (Kass-vendéglő.)

Február 1. Tanítóbál (Polgári fiúiskola.) — A borosjenői ifjuság táncvirgála (Központi szálló.)

Február 2. Az aradi borbély és fodrász ifjuság táncvirgála (Kass vendéglő.)

Február 7. A pankotai polgári jótékony négyzet táncvirgála (Fehér Kereszt.)

Február 8. A Lloyd-társulat estélye este 9 órakor (Lloyd helyiség.)

A tanítók bálja.

— Hangverseny-programm. —

A tanítónők és tanítók bálja épp oly érdekes, mint kellemes lesz.

Mint ma velünk közlik, *Herzig* huszárkapitányné is megkérte a rendezőség a közreműködésre. *Herzig* Ottóné urnő, a jótékony-célra való tekintetből, készséggel engedett a tanítók kéré szavának és szívesen közreműködik a február hó 1-én rendezendő hangversenyen.

A kiváló tehetségű hegedűsnőt zongorán *Zoltai* Mátyásné urasszony fogja kísélni. Arad műértő közönsége már ismeri *Zoltainé* ritka művészi tehetségét és csak örvendünk annak, hogy szép játékában ismét gyönyörködhetünk.

Zilahy Gyuláné gyönyörű hangja bizonyára mindenkinek lelkét kellemesen fogja érinteni. Az ő nagy tudásánál csak kedvessége nagyobb, midőn a humános cél érdekében lekötözött készséggel rajta van, hogy a hangverseny művészi nivóját emelje. Zilahyné urnő zongora kíséret mellett opera áriákat és magyar dalokat fog énekelni.

Már arról szólottunk, hogy *Benedek* Elek budapesti író igen érdekes felolvasással fogja a hangversenyt kellemessé, változatossá tenni. Két új tehetség is be fog mutatkozni a

tanítók báljával kapcsolatos hangversenyen: *Ottenberg* Ilonka kisasszony és *Nikodem* János ur egy négykezes zongoradarabban fogják művészi tudásukat a közönségnek bemutatni. — Tudjuk, hogy Arad műértő közönsége gyönyörködni fog a két közreműködő gyakorlott játékában. Mindkettőjüknek ez lesz első nyilvános fellépése és az bizonyára sikeres lesz, hiszen nemes célért: a tanítók özvegyeiért és árváiért fáradoznak.

Ime, a tanítók báljával kapcsolatos hangverseny műsorának vázlata. A rendezőség tehát beváltotta ígértét. Az idei hangverseny művészi értékű, érdekes és változatos lesz.

A postafőtiszt menyasszonya.

(Rágalom elől a halálba.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

Mint budapesti tudósítónk jelenti, *Csócsár* Hermina 21 éves hódmezővásárhelyi születésű gépirónó e hó 8-án nyomtalanul eltűnt a fővárosból. A leány, aki menyasszony volt, minden ékszerét és pénzét otthon hagyta és sem rokonaitól, sem hivatalbeli barátaitól (banknál volt alkalmazva) nem bucsuzott el. Valószínűleg öngyilkos lett.

E bejelentést tette a minap a főkapitányságon egy fővárosi jobbmódu iparos, akinek a leány rokona volt.

Szegény *Csócsár* Hermina ekkor már nem volt ezen az árnyékvilágon, ahol annyit kellett küzdenie, amíg elérni vélte boldogságát. Csak vélte, mert a mikor már közei állott hozzája, akkor zúzták szíjjel örökre rossz emberek azaz a fegyverrel, amely ellenében csak nehezen lehet védekezni: a rágalommal.

Csócsár Hermina a postafőtisztviselő múlt évi bálján ösmerkedett meg vőlegényével, egy postafőtiszttel. A leánynak, akinek közeli rokonai már mind elhaltak, megtetszett a csinos képű fiatal ember és amikor az kezét kérte, szíves örömet beleegyezett a házasságba. Majdnem egy évig jártak jegyben és az esküvőt csak áprilisban akarták megtartani, mert a vőlegénynek rendkívül sok, nehezen elhárítható akadályja volt.

Ez év első napjaiban a vőlegény ismeretlen kéztől leveleket kapott, a melyben valaki figyelmezteti őt, hogy menyasszonya régóta megcsalja, mert kedvese van és ez a kedvese saját hivatalbeli főnöke.

A vőlegény, aki komolyan szerette a leányt, szörnyen meglepődött erre a kellemetlen levélre, de nem szólt semmit róla még menyasszonyának sem. Azonban kutatott és keresett. De nem tudott meg semmit, mert a leány tisztességes volt.

A gyanu mérge mindennek dacára tovább marta szívét és egy szép napon, megasszonyával találkozáskor, megmutatta neki a leveleket. Elképzelhető, micsoda hatással voltak a galád rágalmazó levelek a szegényre. Az amugy is nagyon érzékeny lelkületű nő annyira szívére vette a dolgot, hogy elbujdosott. Míg rokonai és vőlegénye mindenütt keresték, ezalatt ő Hódmezővásárhelyre, szülővárosába ment, ahol öngyilkossá lett.

Éppen az napon, amikor a rendőri bejelentést tették, találták halva a temetőben. Anyja sírja előtt lőtte magát fölé és szörnyen halt.

Egy levelet találtak az ében, amelyben elbucuzik rokonaitól és vőlegényétől és azt írja, hogy ártatlanul megy a más világra, mert a rágalom elvette az élettől való kedvét. A levele végén kéri, hogy temessék el anyja mellé.

Vádirat Mahelka ellen.

(A főpénztári ellenőr büne.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

Az aradi városi adóhivatal főpénztári ellenőre, *Mahelka* Károly ellen az aradi ügyészség vádat emelt.

Mahelka büne ismeretes: a naplókönyvek hamisítása által 1500 koronát sikkasztott a városi főpénztárból.

*Mahelka*nak a kártyázás volt szenvedélye, ez vitte a bűn útjára s emiatt sikkasztott. Jelenleg Budapesten él szűkös viszonyok között.

Az aradi kir. ügyészség *Mahelka* Károly ellen, a büntető törvénykönyv 462. szakaszába ütköző és a 463. szakasz szerint minősülő hivatali sikkasztás büntette miatt emel vádat.

Az említett szakaszba olyan sikkasztás ütközik, melyet hivatalban levő ember követ el, míg ha a sikkasztást könyvek hamisításával is palástolja, akkor a sikkasztás a 463. szakasz szerint minősül.

A vádirat szerint *Mahelka* 1898. év nyarán a városi pénztárból 1200 koronát, 1901. márciusában pedig 800 koronát sikkasztott. A sikkasztást 1901. márciusban, pénztárvizsgálat alkalmával fedezte fel *Bund* Henrik városi főszámvevő.

A hamisítást *Mahelka* a naplóban úgy követte el, hogy az oldalösszegeket az el-sikkasztott összegnek megfelelően kisebbnek tüntette föl. Ezenkívül meghamisította a rovancsolási záradékokat.

A vádirat szerint *Mahelka* mindent beismer. A vád részint a sikkasztó beismerésén, részint a *Bund* Henrik főszámvevő által szolgáltatott adatokon alapul.

A sikkasztó ellenőr ügye evvel a vádirattal tehát egy lépéssel a befejezés, vagyis az ítélet felé haladt.

A vádiratot az aradi törvényszék legközelebb kiadja vádtanácsához, mely határozni fog a vádalahelyezés kérdésében.

Letartóztatott lapkiadó.

(Bűnvádi feljelentés Erdős Armand ellen.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

A fővárosi rendőrség, mint nekünk Budapestről táviratozzák, ma délután letartóztatotta *Erdős Armandot*, egy irodalmi körökben, igen jól ismert lapkiadót.

Erdős Armand legutóbb kiadóhivatali főnöke volt a *Független Magyarország*-nak. Meglehetősen ügyes embernek ismerté őt a fővárosi zurnaliszta-világ. Tudták róla, hogy pénzes ember és összeköttetései révén újságját széles körökben el tudja terjeszteni. Annál nagyobb tehát a meglepetés, hogy a rendőrség ma délután letartóztatotta.

A hivatalos lap mai számában is közöl árverési hirdetményt *Erdős Armand* ellen, az utolsó hetekben azonban már egyre-másra érkeztek ellene bűnvádi feljelentések is.

Feljelentést tett ellene többek között egy fővárosi hangszergyáros, kitől *Erdős négyezer korona értékű hangszert* vett bérbe, havi husz korona bérért.

Hogy ez a rengeteg sok zenei instrumentum mire kellett neki, azt csak ő tudná megmondani.

Erdősnek az utóbbi időben olyan rosszul ment a dolga, hogy a bérelt hangszereket eladta.

Feljelentést tettek ellene kiadóhivatali alkalmazottjai is, akiktől kauciót követelt. A kauciót természetesen elköltötte.

A múlt szombaton történt, hogy *Erdős Armand* a szedőszemélyzetnek, melynek három heti bérrrel tartozott, azt mondta, hogy jöjjenek hétfőn a bérrért. A szedők hétfőn meg is jelentek a szokott időben, de óriási meglepetésükre úgy a nyomdát, valamint a kiadóhivalt és a szerkesztőséget zárva találták.

A szerkesztőség ajtaján egy cédula jelezte, hogy a „*Független Magyarország*” vándorútra kelt. A kis papírdarabon ez volt olvasható:

A lapot a Kosmos nyomja,
a szerkesztőség innen elköltözt.

A nyomdászokat módfelett elkeserítette ez az eljárás, és ők is feljelentették a lap kiadó-ját hitelezési csalás miatt.

A szedők hiába is keresték a „*Független Magyarország*” kiadóját, nem akadtak rá sehol. De nemcsak a szedők, hanem a háziur is jelentkezett házbérért, s nem volt vége a hitelezők bucsujárásának. Azonkívül a törvényszékhez három-négy csódkérvény is érkezett, mely siettetten az ügy illetően befejezését.

Angol labdarugók Aradon.

(Országos sport-ünnepély.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

Még fehér a világ, hó fekszi meg a téli álmodó mezőt, s a sportélet csupán a klubok fűtött szobáiban virágzik. De ha a tettekben szünetel is a sport, a tervek élnek, s türemetlenül várják a tavaszi napsugarat, mely a fűvel, virággal együtt a tetteket is életre varázsolja.

Ilyen tervvel, még pedig a nagyszabásúak fájából valóval foglalkozott ma az *Aradi Atlétikai Klub*. Ma este választmányi ülést tartott *Szathmáry* János elnöklete alatt, s itt elhatározta, hogy a kora tavasz folyamán nagy sport-ünnepélyt rendez Aradon.

A sportünnep olyan nagyszabású lesz, aminő régen nem volt városunkban. Két napon át fog tartani, s az egyik napot országos jellegű atlétikai versenyek, a másodikat pedig football-match fogja kitölteni.

Fő érdekessége lesz a sportünnepnek, hogy a football-matchban egy hírneves angol labdarugó csapat vesz részt. A footballban az angolokat ezideig nem érte el egy nemzet sem, s ők tartják a football divatozása óta az uralmat ebben az erőteljes sportban. A budapesti közönségnek már számos esetben volt alkalma látni az angol labdarugók játékát, Aradra azonban csak a híruk jutott el. Az idei tavaszon azonban a football kiváló művelőit szemtől-szembe láthatjuk.

Az *Aradi Atlétikai Klub*, mely az angolokkal összeméri erejét, eme elhatározásával nem kis vállalkozásba kezd. A klub, melynek tagjai jelenleg nagyon felszaporodtak, mintaszerű csapatot küldhet küzdelembe, mely ha csak úgy ahogy megállja helyét az angolokkal szemben, meg lehet elégedve.

A football match, valamint az atlétikai versenyek színhelye az atlétikai új sporttelepe lesz, melyet eme ünnepélyes alkalmak keretében fognak felavatni.

A klub elnöksége legközelebb összeköttetésbe lép az Országos Atlétikai Szövetséggel, hogy az atlétikai versenyek országos jellegűvé tétele ügyében tárgyalásokat folytasson.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Uj Vörös-kereszt egyesület Aradmegyében. *Megyes-Egyháza és Megyes Bodezs* községekben, ha megfelelő számú tagok jelentkeztek, e hó 18-án fogja megalakítani az Országos Vörös kereszt egyesület otiani fiókjait *Mladin* Miklós járási főszolgabíró.

Csák Czirjék kitüntetése.

(Harmadosztályú vaskoronarend.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

Az aradi társadalom egyik kiváló alakját fáradhatatlan munkássága közepette érte utól a király kitüntető kegye, hogy ily képpen a felség lerója az elismerést avval szemben, aki a köznek szentelte működése javát.

Csák Czirjék dr., a minoriták tartományi rendfőnöke az, aki a királyi kegy megnyilvánulásával dicsekedhetik.

Mint ugyanis jó forrásból értesülünk, a király Csák Czirjék dr.-nak érdemei elismerésül a harmad osztályú vaskoronarendet adományozta.

Mi, akik a minoritarend érdemes főnökének munkásságát szemtől-szembe látjuk, sietünk konstatálni, hogy a király méltó kitüntetésben részesítette Csák Czirjéket Aradon mindenki szereti a tudós és a maga csöndes elvonultságában szerénykedő szerzetest. Megelégedéssel fogják tudtul venni Csák Czirjék tisztelői a hirt, hogy a kiváló pap érdemei ime az uralgó tudomására is jutottak.

Csák Czirjék 1892-ben jött Aradra. Addig különösen Nagybányán fejtett ki érdemes munkásságot. Mint pap, tanár, gimnáziumi igazgató és lapszerkesztő, irányítója volt a város kulturális, társadalmi és politikai életének. Nagybányáról Szilágy-Somlyóra került a tudományos készültségéről híres szerzetes, míg nem itt annyira megsaporodott a munkája, hogy egészsége érdekében választania kellett igazgatói és házfőnöki állása között. A szilágy-somlyói rendháznak ugyanis főnöke volt.

Csák Czirjék lemondott igazgatói állásáról s Aradra jött, hol eleinte mint hitszónok, hitoktató és lelkész működött.

Három évi lelkészkedése után, mely idő alatt megnyerte nemcsak az aradi, hanem más rendtársai, valamint az egész helyi társadalom becsülését és szeretetét, a rend Szegeden, 1895-ben megválasztotta főnökévé. Négy évre rá, 1899-ben már egyhangulag választották meg ujlag főnöknek.

A hirt akkor Aradon felekezeti különbség nélkül, általános örömmel fogadták. A Szegedről visszatérő rendfőnöknek ritka ovációkban volt része: az aradi polgárság fáklyásmeccsel és kivilágítással tisztelte meg.

Legutóbb az aradi új minorita templom építése körül szerzett nagy érdemeket Csák Czirjék.

A királyi kitüntetés, értesülésünk szerint, a legközelebb a hivatalos lapban is meg fog jelenni.

HIREK.

A Lónyay grófi párról.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, január 15.

Noha a Lónyay grófi párról szóló válási híreket maga a grófi pár a legerélyesebben s leghatározottabban demantálja, a „Berl. Lokal Anzeiger“ mégis a következőket közli egy olyan tudósítójának tollából, aki a cap-martini Kahn-villában személyesen járt és akit a grófi pár fogadott. A nevezett lap közleménye szerint a pár tizenkét nap óta lakik a villában.

Az eddigi szokás ellenére a villa mindenki előtt zárva volt. Lónyay grófot három nap óta nem látták a villában. Azután a tudósító szóról-szóra így számol be látogatásáról:

„Mikor megérkeztem, a grófnő egyedül, minden kíséret nélkül hosszabb sétakocsizáson volt és én vártam rá, amíg visszatér. A „Grand Hotel“-ben, a hol megszálltam, a vendégek heves civakodásokról beszéltek, amelyek napról-napra történnek a grófi pár között. Bizonyos, hogy Lónyay gróf San-Rémoban a Ferrári-villát bérelte ki. A grófnő szintén San-Rémoba érkezett, de nem akarta megnézni a villát, hanem a Savoy-szállodában szállt meg, ahol a gróf által tett intézkedésekkel semmi körülmények között sem értett egyet. Beszéli azonkívül, hogy a gróf gyakran Monte-Carlóba utazik és nagy játékosokkal egyesült, akiknek enormis veszteségei sokszoros feltűnést keltett.“

Mentonóban, ahonnan a nevezett lap tudósítója táviratát küldi, szintén el volt terjedve a gróf eltűnésének a híre. A tudósító azután így folytatja:

„A grófnő végre visszatért sétakocsizásából Cap Martinba s engem a főlépcsőn fogadott. Első kérdésem a szárnyaló hírek alapján az volt, hogy beteg-e a gróf? stb. A felelet eleintén a felháborodás kifejezése volt, a miért a nyilvánosság a gróf intim életébe beleavatkozott. Csakhamar a gróf is megjelent és izgatottan vett részt a társalgásban.“

Tudósítását pedig így végzi:

„A grófnő beavatott környezete biztosnak mondja, hogy minden cáfolat ellenére a grófi pár válása küszöbön van.“

— Az aradi törvényszék új birái. *Daniel* Lajos dr.-nak táblai bírónak történt kinevezése óta szokatlan élénkséggel indultak meg a kombinációk arra nézve, ki lesz az aradi kir. törvényszék új bírója. A sok ellenőrizhetlen hír között ma ismét felmerült egy kombináció, mely azonban, minthogy igen komoly helyről származik s mind szélesebb körben hitelre talál, leginkább magán hordja a valószínűség jelét. E szerint az aradi törvényszékhez egyszerre két bírót nevez ki a király. *Daniel* Lajos dr. utódja *Domokos* László aradi kir. alügyész, lesz ezenkívül egy albirói állást bírói állássá változtatva át, erre *Szulay* Béla dr. albirót nevezte ki a király. Az igazságügyi palotában ma híre járt, hogy már mindkét kinevezés megtörtént s azokat a hivatalos lap holnap hozza.

— A harmadik tél. Ugyancsak cifrázza az időjárás az idei telet. Harmadszor ad már belőle kóstolót, a szegény emberek nagy szomorúságára. Harmadszor öltözött fehér hóruhába a város, melynek utcáin, terein és házain megint olyan hólepel van, hogy csak győzze az ember lesni az oivadást. A közel vidékről még csak a napokban jelezték, hogy tavasz van a téiben, rügyeznek a fák és a nap olyan verőfényben szórja sugarait, mintha már a virágfakasztó tavasz küszöbén volnánk. Most már ugy szólhat a jelentés, hogy tél van a tavaszban. Mert itt is olyan enyhe idő volt már, hogy lekiváncozott az emberről a téli gunya és most bizony megint olyan tél van, mintha csak egy újabb szilveszteri éjszakára készül-nénk. Az újabb havazás már közlekedési nehézségeket is okozott. *Kolozsvárról* táviratozzák, hogy az erdélyi részekben két nap óta óriási havazások vannak. A brassó-háromszéki vasut szépszentgyöngy-kézdivásárhelyi szakaszán szerda reggel óta nincs közlekedés a havazások miatt.

— Egy magyar tudós emlékezete. A kolozsvári egyetem, mint *Kolozsvárról* táviratozzák, ma ünnepelte *Bólyai* Jánosnak, a híres magyar

matematikusnak századik születése napját. A tudós szülőházán emléktáblát helyeztek el s az ünnepségen részt vett az egész tudományos világ. Az akadémia *Eötvös* Loránd báró vezetése alatt deputációt küldött ki az ünnepségre.

— A szász trónörökös regénye. *Salzburgból* táviratozzák lapunknak: A toscnai és szász királyi udvarok elhatározták, hogy igen energikusan fognak fellépni *Giron* ellenében. A legvégső esetben közzéteszik a trónörökösnek intézett és elfogott leveleit, amelyekben valószínűleg szuggálja a trónörökösnek családját elhagyására. A leveleket eddig csak azért nem hozták nyilvánosságra, mert mindent el akartak követni, hogy a trónörökösnek hazatérését lehetővé tegyék. Genfi távirat szerint az ügyvédeknek sikerült teljes megegyezést létrehozni a trónörökös pár ügyében, de a trónörökösnek visszatéréséről most már szó sem lehet.

A *Frankfurter Zeitung* genfi levelezőjének ismét alkalma volt beszélni *Giron*-nal, aki határozottan visszautasította a drezdai udvarnak azt a vádját, mintha ő szoknyavadász volna. Ő és egész családja antiklerikális. Azt is mondták róla, hogy zsarolni akarta a szász udvart. Erre az a válasza, hogy midőn állását elbocsátották, *Tümping* főudvarmester pénzt kínált neki, hogy tanulmányait befejezhesse; az összeg megállapítását *Giron*-ra bízta. *Giron* nem reflektált az ajánlatra és nem fogadott el semmit. Azt is mondta *Giron*, hogy *József Ferdinánd* főherceg, midőn Genfben volt, hogy nővérét visszatérésre bírja, nagyon barátságos volt hozzá és kétszer is kezet szorított vele. Végül azt mondta *Giron*, hogy neki elég vagyona van, mely egy brüsszeli közjegyzőnél van letétben.

— Ingyen kenyér. Az ingyen kenyér céljaira a mai napon talpasi *Kabdebó* Béláné urnőtől 10 korona adományt kaptunk. Legutóbb kimutatott gyűjtésünk összege 2733 kor. 78 fillért tett ki, hozzáadva ehhez a mai adományt, az *Aradi Közlöny* gyűjtésének összege 2743 kor. 78 fillér.

Az ingyen kenyér-alap javára a középiskolai tanárok által január 2-án és 9-én tartott két jótékony célú felolvasási estély alkalmával felülfizettek a következők: *Korbuly* József 10 kor., *Lubelszky* Olga (Riga) 9 kor. 40 fillér, *Urbán* Ivánné 5 kor., *Csehovszky* Longin órnagy 1 kor., 40 fillér, *Hauslich* Dávid százados 1 kor., 40 fillér, *Zelei* Kálmánné 1 kor., N. N. 40 fillér, N. N. 40 fillér. Összesen 29 korona.

— Elhunyt bibornok. Rómából táviratozzák, hogy *Parocchi* bibornok, ki a minap szívbajban megbetegedett, ma meghalt.

— Zsur az ingyen kenyér javára. Holnap délután öt órakor lesz a második zsur az ingyen kenyér javára a városháza disztermében. A program a következő:

1. *Casanova* nagy kettőse; éneklék *B. Szabó* József, és *Sz. Karácsonyi* Mariska;
2. Magyar dalok; éneklék *Sz. Karácsonyi* Mariska;
3. Östörténelmi törekvések, a történelem előtti tárgyak bemutatásával, előadás, tartja *Dömötör* László tanár;
4. *Rudnyánszky* Gyula „A gyáva“ című drámai monológja, előadja *Dobos* Károly dr. tanár;

Magyar dalok, saját átiratában előadja *Purcsi* János, zenekonzervatóriumi tanár.

Jegyek kaphatók *Keller* Gyula, *Réthy* Lipót és fia, továbbá ifj. *Klein* Mór üzletében. A jegyek ára: egyszeri belépésre 60 fillér, karzat jegy 20 fillér.

— Gondnokság alá helyezett kamarás. A bécs-neubau cs. és kir. járásbiróság lovag *Rakovszky* Ferenc cs. és kir. kamarást és földbir-

tokos bécsi lakost bírójlag megállapított örökség miatt gondnokság alá helyezte, s mindaddig, amíg az illetékes magyar hatóság további intézkedést tesz, gondnokául dr. Weissel Oudn bécsi udvari és bírósági ügyvédet rendelte ki.

— **A jó példa.** Belatini Braun Artur budapesti pezsgógyáros a mai napon megszabadult német nevével s magyar nemességéhez magyar nevet szerzett. Utmutatás az ő példája azoknak, akik magyar előnévvel díszítik német nevüket. A hivatalos újság közli a hírt, hogy a király megengedte, hogy belatini Braun Arthur budapesti lakos, pezsgógyár tulajdonos és törvényes utódai családi nevüket, magyar nemességük és „belatini” előnevük épségben tartása mellett „Belatiny”-re átváltoztathassák.

— **József főherceg tisztje.** József főherceg bankuti uradalmának főintézője Késmárky István, mint irtuk, a napokban hirtelen meghalt. A főherceg s József Ágost főherceg koszorút küldtek kedves emberük ravatalára, József főherceg pedig az elhunyt özvegyéhez a következő táviratot intézte:

Szivem mélyéből osztom önnek mély fájdalomát, midőn Isten jobblétre hívta magához kedves férjét, az én régi hű barátomat, kinek emléke örökké él családomban. József főherceg.

— **Harc a csempészekkel.** A szépfalui országoton tegnap véres harc volt pénzgyőrök és csempészek közt. Markos Lajos és Pető Mózes új-aradi pénzgyőrök, Lázár Mózes fővigyázó vezetésével rajtacsípték Klepp Mátyás, Áltmayer Ferenc és Vogel Gáspár csempészeket, a mint éppen dohányt hoztak Aradra. A csempészek ellenszegültek a pénzgyőröknek, sőt meg is támadták őket. Lázár fővigyázót a csempészek bunkosbottal úgy föbe ütötték, hogy eszméletlenül rogyott össze. Azután elverték a két pénzgyőrt is és elvették tőlük fegyverüket. Lázár fővigyázót később egy arra menő fuvaros vette fel kocsijára. A csempészek ellen megtették a feljelentést és elrendelték elfogatásukat. Lázár fővigyázó állapota reménytelen, mert kettéhasították a koponyáját.

— **Eljegyzés.** Kuntz János tauci gyógyszerész leányát: Ilonkát eljegyezte Antal Ágoston panktai uradalmi kasznár.

— **Egy szélhámos herceg letartóztatása.** Genfből táviratozzák, hogy a rendőrség ma számos családja miatt letartóztatta Nakasidze orosz hecceget. A szélhámos herceg neve régebben sokat szerepelt a nyilvánosság előtt. Kilenc évvel ezelőtt az orosz cár ellen összeesküvést szervezett, a miért halálra ítélték. A herceg azonban az ítélet elől megszökött.

— **Elhunyt szabadsághős.** Köstélszky Adolf nyug. bányatanácsos Nagy-Bocskán (Máramaros megye) 77 éves korában meghalt. 1848—49-ben honvédtiszt volt és Szében ostrománál súlyos sebet kapott. A szabadságharc leverése után az oroszok több társával együtt mint foglyot magukkal vitték és néhány évig mint közhatalossal az olombányákban dolgozott. Onnan megszökve, visszatért Magyarországra és megszerezte a bányász- és jogászqualifikációt. Egy ideig mint tanár működött Selmecen Kosztélszky Lengyel származása dacára testtel-lelkekkel magyar volt haláláig.

— **Özvegy asszonyok bálja.** Ez a legújabb ötlet s a mi a legmeglepőbb, nem is amerikai. Bécs városában jöttek arra az eszmére, hogy bált rendezzenek, amelyen a hölgyközönség kizárólagosan özvegy asszonyokból kerüljön ki. S mind ez már jóval túl van a kezdeményezésen úgy, hogy a bál minden bizonnal megesik s valószínűleg a siker sem marad el. A bált az első bécsi kenyérklub rendezi.

— **Halalozás.** Molnár István, Földeák község jegyzője. 28 éves korában elhunyt.

— **A gazdasszony bűne.** Keresztes község lakosait egy mérgezési és halotttrátsági eset tartja izgalomban, melyről tudósítunk az alábbi részleteket közli: Nánásy Gyula nyugalmazott

főszolgabíró évekké ezelőtt, amikor nyugalomba vonult, Keresztes községben telepedett le, ahol egy házat vett. A főszolgabíró, aki agglegény volt, nyugalomba vonulása után is megtartotta gazdasszonyát, Varjas Katalint, akit magával vitt el Keresztesre. Egész életében takarékosan élt, sok értékes holmija volt, azonkívül volt 18.000 korona értékű értékpapírja, egy 20.000 koronás takarékpénztári könyve és mintegy 1800 forint készpénze. Egy hónappal ezelőtt a főszolgabíró betegkedni kezdett. Házi-orvosa, Oszvöld Károly eleinte nem tartotta komolynak a bajt, de a beteg egy hét múlva már olyan rosszul lett, hogy ott a főszolgabíró lakásán levelet írt beteg öccsének, Nánásy Miklós gazdatisztnak, hogy siessen testvéréhez, mert halálos beteg. Az orvos a levelet átadta a gazdasszonynak, hogy vigye el postára. Másnap reggel, amikor az orvos Nánásyhoz ment, azt már halva találta. Az orvos ekkor táviratozott az elhalt testvérének, hogy azonnal jöjjen. Mikor a halottat megvizsgálta, megdöbbenve vette észre, hogy a holttesten mérgezés tünetei mutatkoznak. Rögtön értesítette a törvényszéket is. A törvényszéki kiküldöttek és az elhalt testvére egy időben érkeztek meg. A boncolásnál kiderült, hogy a beteget megmérgezték. A lakás átkutatása után sem az értékpapírokat, sem a takarékpénztári könyvet nem találták, a készpénzből is csak 250 forintot találtak. Ugy a mérgezés, valamint a rablás elkövetésének a gyanuja is a gazdasszonyra esett, akit nyomban le is tartóztattak. — Hosszas vallatás után végre bevallotta Varjas Katalin, hogy az öreg ur orvosságába mérget kevert, hogy mielőtt a testvére megérkezik, a pénzt és értéktárgyakat elrejtse. Az elrejtett tárgyakat a kertben ásta el, ahol azokat meg is találták. A gonosz asszonyt bekísérték az ügyészséghez.

— **Két leány összegett.** A denaturált szesz ismét áldozatot követelt, a szeszlámpával való gondatlan bánásmód tegnap új szerencsétlenséget idézett elő Nagyváradon. A Sal Ferenc utca 6. sz. alatt lakik Fucskics László postatiszt családjával. Tegnap délután 6 óra tájban kávét melegítettek egy gyorsfűző edényben. A háziasszony 12 éves kis unokahuga látván, hogy a szesz fogytában van, egy üvegcseből töltött az égő spiritzra még szeszt. A felcsapódó láng megcsapta kezét, a leányka hirtelen eldobta az üveget, mire a ház cselédje, Maronyai Magdolna baránci születésű 13 éves leány odaugrott a gyorsfűző edényhez. A veszedelem csak hamar jelentkezett. Az égő spiritusz kiborult, a cselédcsléde lángban állott. Rubája alulról meggyuladt s összeégette a kis leányt egész a derekáig. Az égő leány iszonyu jajgatással szaladt az udvarra, hol Kis Elek ügyvéd cselédjei léptek közbe, homokkal és hamuval oltották el a lángnyelveket. A háziasszony huga a kezén és az arcán szenvedett könnyes égési sebet, míg Maronyai Magdolna veszedelmes módon összegett. A gyorsan előhívott orvos a rendőrség kiküldöttje beszállítottatta az összeégett cselédet a kórházba, hol gondos ápolás alá vették, de életben maradásához alig van remény. A könnyebben sérült kis iskolás leányt otthon ápolják.

— **Aki saját magát lopja meg.** Megirtuk a napokban, hogy Borzák István nagy kamarási lakostól nagyobb menayisegű dohányt loptak el. A betöréses lopás tettesét a megyesegyházi csendőrség a káros személyében derítette ki, olyanformán, hogy Borzák mint dohánytermelő, egy kis mellékjövedelemre akarván szert tenni, meglopta saját magát. De minthogy a termelt dohányt a pénzügyőrök nyilvántartják, ő sem juthatott másképp hozzá, mint önmagát meglopta. A csendőrk a tolvaj kározt feljelentették.

— **Támadás az utcán** Korcsmai összeszóalkezésból súlyos sérüléssel végződő verekedés történt szerdán este Uj-Aradon. Ságk Adám és

Fuchs János gazdálkodók a Wolfard-féle korcsmában összeveszttek, s e miatt Ságk bosszút forralt a társa ellen. Az utcán megleste Fuchst s mikor ez haza ment, egy boros üveggel fejbe vágta. Az ütés oly súlyos volt, hogy Fuchs eszméletlenül összerogyott. Valószínűleg agyrázkódást szenvedett, s ez esetben élete is veszélyben forog.

— **Zsaroló nagyiparos.** Párisból táviratozzák, hogy a párisi rendőrség ma leakart tartóztatni egy igen tekintélyes párisi nagyiparost, mert az egyik idegen hatalom követét megszarolta. A nagyiparos automobilján megszökött. Az ügy Párisban óriási feltűnést keltett s mindenki erről beszél, bár a nevek nyilvánosságra eddig nem kerültek.

— **Civakodás katonák és civilek között.** Eszékéről táviratozzák, hogy a „Drau” jelentése szerint Bródban egy részeg horvát megvert egy 46-ik gyalogezredbeli közkatonát. Ennek hallatára néhány feifejverzett katona bajtársuk bántalmazójának háza elé vonult, és erőlyesen követelték a verekedő civil kiadását. Minthogy ez nem történt meg, a katonák bevették a ház ablakait. A rendőrségnek kellett közbelépoie, mire a zavargó katonák megfuttak.

— **A sóhaj, mint felelet.** Egy nagyváradai tisztviselő a járásbíróhoz elvált idézve valami ügyben tanunak. A bíró az általános kérdések során a többek közt kérdezi?

— Nő, vagy nőtlens?

Nem szól erre a tisztviselő semmit, csak nagyot sóhaj.

— *Lehát nő* — véli a bíró.

— **Válópör — iszákosság miatt.** Angliában tudvalevően oly nagy mértékben elterjedt az iszákosság még a legelőkelőbb körökben is, sőt az előkelő hölgyek között nagyon is, hogy törvényhozási korlátozása vált szükségessé. Az iszákosság ellen való törvény csak nemrégiben életbe is lépett és oly szigorú, hogy többek között *válópöröknek* jeienti ki a házastársak valamelyikének iszákosságát. Az első ilyenmű válópör már meg is indult a londoni bíróság előtt. Érdekes, hogy a hibás fél — nő és pedig a magas arisztokráciából való, neve: lady Catherine Jane Lawson. A házastársak tíz év óta éltek együtt; a nő harminchét éves, a férj hatvanöt. — Már egy hónappal az esküvő után észrevette Lawson, hogy neje szenvedélyes iszákos. Hogy leszoktassa, hosszabb utazásra indult nejevel, majd mikor ez sem használt, szanatóriumba helyezte el. A nő azonban még azontul is iszákos maradt, úgy, hogy a férj végre is különváltan élt nejétől. Pár hét előtt a rendőrség tökéletesen részeg állapotban az utcáról szedte föl Lawsonnét és az új törvény értelmében pénzbüntetésben marasztalta el. A férj megsokalta a botrányokat, s most, hivatkozva az iszákosságról szóló törvényre, megindította neje ellen a válópört.

— **Hogy lehetne kifizetni Humbertné hitelezőit?** Mint a „Figaro” írja, egy „bíróági személy” érdekes levelet írt a párisi főállamügyésznek. A levélben módot ajánl arra, hogy miképpen lehetne kifizetni Humbertné hitelezőit. Irja össze Humbert Teréz, — mondja a levél írója — hogy kik és hányszor ebédeltek és vacsoráltak nála hajdanán. Aztán szólítsák föl a listán felsoroltakat, hogy minden étkezésért adjanak 50 frankot, mert a Grand Armée-uti palotában kitűnő ebédeket lehetett enni. Ha tervét elfogadják, milliók gyűlnek össze, csupán ebédből. „En magam — mondja végül — bevallom huszonkét ízben voltam Humbertné vendége. Ha tervem elfogadják, készen tartok egy 1100 frankról szóló csekket.”

— **A spanyol arisztokrácia botránya.** Az utóbbi napok világbotrányainak hősei mind a legmagasabb körökből kerülnek. A botrányok sorozatát érdekes esettel gazdagítja most a spanyol arisztokrácia. Lisszabonból jelentik, hogy a 23 éves de Sant Anna e *Sanza* már kinő *istállómesterével megszökött*. A márkinő rendkívül gazdag és feltűnően szép nő. A férj, mikor megtudta a szökést, öngyilkossá akart lenni, családtagjai akadályozták meg tettei követésében. A botrány már napokkal ezelőtt

történt, az erről szóló távirati tudósításokat azonban a spanyol táviró nem továbbította és elkobozta. Egy francia újság lisszaboni tudósítója levélben közölte a hírt lapjával, így került a botrány nyilvánosságra.

— Rendeljen telefon utján cipőt Porter Vilmos Nagy-Aruházából a Szabadságtéren. Háromszázhuszonnégy (824) a telefon száma. A nap bármely órájában kérhet cipőválasztékot, férfi-, női- és gyermekcipőkből egyaránt. A választék igazán meglepőnek mondható. Csakis elsőrangú üzletekben találni ily elegáns cipő-speciálisításokat. Tartósságukhoz szó sem fér, különben is szavatosságot vállal a cég minden egyes lábbeliért. Béli és tánccipők szintén nagy mennyiségben kaphatók. Ugyanígy sár-cipők. Fényképből lesz kiállítva minden egyes vásárlásról. Ismeretes, hogy 10 korona vételnél minden vevő életnagyságu fényképet kap teljesen ingyen, csupán a papírkeretért térítendő meg a szokásos 3 korona.

— A kávéházak újdonsága. Az aradi kávéházak közönségét tetszetős, izékes újdonság lepte meg: a szépirodalmi és élclapok, folyóiratok új táblái. Ezeket díszes kiállítású, illusztrált reklámok, hirdetések vannak szemnek tetszően csoportosítva. Az új lapfüleket *Keppich* Zsigmond aradi könyvnyomdája adta ki.

— Dentolin fog-crème a legkedveltebb fog-ézegető. 1 tubus 50 fill. Vojtek és Weiszal, Aradon.

— T. üzletfeleink szíves tudomására hozzuk, hogy *Révész* Nándor könyv- és papírkereskedő urat (Szabadságtér 20. szám. Telefon 265, sz.) képviselőséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

Petróné — boldog.

(A gyilkos asszony és a férje.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Budapest, január 15.

Petró Gyuláné szenzációs bűnperében szenzációs ítéletet hozott tegnap a budapesti esküdtbíróóság s annak hatása alatt áll most is a közönség. A többség szerfelett enyhének találja az ítéletet, azt mondják: kevés a hat esztendő egy rablógylösséért.

Egy király-utcai zengerájban már énekeltek is tegnap este:

Ha valaki sikkaszt,
Éz még nem baj,
Becsukják a pimaszt,
Éz sem nagy baj.
De *Petróné* gyilkolt, s rabolt,
Mégis csak hat évet kapot',
Éz már nagy baj!

De a közönség csak a külsőség után, a borzalmas szenzáció hatása alatt tartja enyhének az ítéletet. Aki végighallgatta a tárgyalást *Petróné* töredelmes vallomását, a tanúk kedvező véleményét a vádlott asszonyról, annak el kellett fogadnia a védelemnek azt az erősségét, hogy *Petróné* tettét nem előre megfontolt szándékkal követte el. Az adósságok és *Erdei* gyakori látogatásai a végletekig felizgatták az ideges, tapasztalatlan némbert.

— *Erdei* arcul ütött! — mondja *Petróné*, s annyi pszichológiai bizonyíték merült fel ez állítása mellett, hogy a hallgatóság s a bíróság elhitte ezt neki. A zaklatott *Petróné* a meggyalázó ütés miatt magánkívül lett dühében s megrohanta a gyöngé, erőtlén aggastyánt. Mire a dühe lecsillapodott, *Erdei* már nem élt. Ha még egy percig élt, talán még most is élne, mert az asszony örületés dühé ez idő alatt talán lecsillapodott volna. Ki nem volt már olyan dühös, legalább egyszer életében, hogy ölni is tudott volna? . . .

Erre az álláspontra helyezkedett a bíróság s ezért szabott ily enyhe büntetést a bűnös asszonyra. Mint az egész világ, *Petróné* is jóval súlyosabb büntetést várt. Attól nem tartott, hogy halálra ítélik, de tizenöt esztendőre el volt készülve. Az esküdtek igazmondása után

Nessi Pál dr. védő szóba állt *Petróné*val. Megmondta neki, hogy a verdét igen kedvező és aránylag enyhe büntetést fognak reá mérni.

— Hála az Istennek, mondta *Petróné*. Most már nyugodt vagyok, egészen nyugodt. Olyan sokat szenvedtem, rám fér ez a kis nyugalom.

Nessi Nál előzőleg beszélgetett *Petró* Gyulával s megkérdezte, hogy az ítélet után elfog-e válni feleségétől.

— Nem. Nem szabad válnom, mos már annál inkább, mert a feleségem alig kap néhány esztendőt. Néhány év múlva kiszabadul, akkor megint lesz feleségem és gyermekeim nem lesznek anya nélkül.

Nessi elmondta *Petróné*nak, hogy mit mondott a férje, s az asszony boldogan sóhajtott fel. Az ítélet kihirdetése után *Petróné* a vádlottak szobájában találkozott férjével. Az asszony és a férfi megfogták egymás kezét és percekig álltak így szólanul. Végre megszólalt *Petró*:

— Hat évet kaptál. Ezt az időt bevárom.

— Várd be *Gyula*, felelte sirva *Petróné*, ha visszakerülsz, olyan jó dolgos asszony leszek! Majd meglátod. Mit csinálnak a gyerekek?

— Azok jól vannak. Mindaddig, míg te hazakerülsz, a rokonság gondoskodik róluk. A gyerekek miatt ne busulj. Csak viseld magadat jól a börtönben.

— Arról nyugodt lehetsz. Jól fogom magam viselni. Megmondták már nekem, hogy ha jól viselem magamat, három év után feltételesen szabadon eresztenek. Három év az egész! Ha kiszabadulok, még csak huszonhat esztendő leszek. Még fiatal leszek.

A börtönőr közbelépett s a házaspár elbucszott egymástól. Könyök között mosolyogva bucsuzott *Petróné* az urától. Az ajtónál visszafordult!

— Hozd el hozzám a gyermekeket. Látni akarom őket.

— Nem viszem börtömbe a gyermekeimet, — felelte *Petró*, — majd meglátod még őket . . .

*Petróné*t minden valószínűség szerint már a legközelebbi napokban *Mária* Nosztára viszik.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Felmentve a csalárd bukás vádja alól. *Holtzer* Mihály aradi férfi ruhakereskedőt és nejét az aradi törvényszék csalárd bukás büntetéseért elítélte, előbbire 400 korona, utóbbira 200 korona pénzbüntetést szabva. A nagyváradi kir. tábla elé került az ügy, s a tábla a két vádlottat a bpr. 326 §-ának 2. ik pontja alapján felmentette. Semmiségi panasz folytán a perrel a kir. kuria is foglalkozott, mely most leérkezett végzésében tudatja, hogy a semmiségi panaszt elutasította. Ilyenformán *Holtzer* és neje végleg felmentettek.

§ Betörő férj. *Pech* István betöréses lopással vádolva állott ma a budapesti törvényszék előtt. Mult év június 6-ának reggelén, átmulatott éjszaka után, mámoros fejjel és egy barátja kíséretében beállított a vele közös háztartásban élő *Schumi* Fáni lakására és ott nagy zenebonát csapva, sz. utcára hordták a szoba összes butorzatát. A ház előtt már ott állott a szállítókosci, amelyre a butorokat felrakták és elvitték egy zsibárushoz, akinek azt eladták. A pénzt aztán közösen elmulatták. *Schumi* Fáni feljelentésére a törvényszék, amelynek dr. *Oláh* bíró volt az elnöke, felelősségre vonta a vádlottat. A királyi ügyész vádbeszéde ellenében, a védő jogi érvelésének elfogadásával, amely szerint a butor közös tulajdont képezett, a vádlottat felmentették. *Pech* Istvánt a törvényszék rögtön szabadlábra helyezte.

NAPIREND.

Január 16. Péntek. Róm. kath. naptár: Marczel. — Protestáns naptár: Marczel — Görög-keleti naptár (január 3.): Malakiás. — A nap két 7 óra 28 perckor, nyugszik 4 óra 20 perckor.

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünnepnapokon zárva. Helyiség: Breklye-muzeum helyisége mellett ülésterem.

Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Hideg, száraz.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Régi előfizető. Arad. A Cock-cég, mely az új-aradi fiukat Transzvába szállította, egy világhírű utazási vállalat, amelyet Cock Tamás alapított, először csak angolországi körutakra. Később kiterjesztette Franciaországra, Svájcra, majd Olasz- és Németországra. Ma már világvállalat lett belőle, amely nemcsak a közlekedést, de az uton való élelmezést is elátja.

F. J. Borosbesbes. Nem tudjuk megmagyarázni, miért küldötte be hozzánk ezt a régi verset. Nincs annak most semmi aktualitása.

Nádi veréb. Uj-Arad. Sajnos, nem közölhető.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Állami föld-parcellázás Csanádmegyében.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

Az 1902. évi állami költségvetésben a földművelésügyi kormány fölhatalmazást nyert arra, hogy *Csanád* vármegyében, az apátfalvai erdőgondnokság kezelése alatt levő kincstári erdőkből 1638. kat. holdat parcellázás útján értékesítsen. A törvényhozás ezen intézkedése révén *Csanádmegyében* számos család jutott ez állami akcióval földhöz, javarészt olyanok, akik otthonhoz, kicsiny ingatlanhoz nagy küzködés árán sem tudtak eddigelé jutni.

Az 1638. katasztrális holdat *Apátfalva*, *Magyar-Csanád*, *Nagylak* és *Sajtény* községekben parcellázták.

Ezer négyszögöl és két hold közt viriálnak a rendelkezésre bocsátott parcellák, a melyekre, hogy a községek lakói az idegen konkurenciától megvédessenek, csak az illető és szomszédos községek lakói árverezhettek. A fizetési feltételeket is úgy állapították meg, hogy a vevők lehetőleg a föld jövedelméből törleszthessék a vételárat, a miből egyszerre annak tizedrészét kellett kifizetni, a többit pedig tíz évi egyenlő részletben 5 százalékos kamattal.

Nagy gondot fordítottak arra is, hogy egy-egy kézbe több parcella ne juthasson. Ki kötötték, hogy egy vevő két parcellánál többet csak abban az esetben vásárolhat, ha gyermekei vannak s minden gyermekének egy-egy parcellát vesz. Sőt *Apátfalván* és *Magyar-Csanádon*, a hol a fölparcellázott erdő nagy része kertí művelésre alkalmas, hogy a földszellerek és munkások kezébe juthasson, kikötötték azt is, hogy csak azok árverezhettek, akiknek öt holdnál kevesebb földjük van. És itt csak ezer négyszögölnyi parcellák jelöltettek eladásra, mindazáltal nagy versengés volt.

A parcellázást és eladást a közeli napokban fejezték be, összesen 1344 kataszteri holdat 336.914 koronáért adta el az állam. Az eredmény kedvező, miután az eladásra kijelölt erdők egy részét, miután még nincs kiirtva, nem is bocsátották árverésre.

Budapesti árú- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, január 15.

Dátumok. Buzakinál mérsékelt, vételkedv gyöngye. Nyugodt irányzat mellett 9.000 métermázsra került forgalomba, kezdetben szilárdul tartott, a zárlatnál változatlan árára. Egyéb gabonafélék nyugodtak. Időjárás szép.

Bécsi kávé. Berlin ¼ olcsóbb.

Zárlat 12 órakor:

Búza 1903. áprillisa	7.73—7.74
Ross 1903. áprillisa	6.69—6.70
Zab 1903. áprillisa	6.18—6.17
Tengeri 1903. májusra	5.84—5.85
Repce augusztusra	11.70—11.80

Zárlat 5 órakor:

Búza 1903. áprillisa	7.72—7.73
Ross 1903. áprillisa	6.68—6.69
Zab 1903. áprillisa	6.17—6.18
Tengeri 1903. májusra	5.83—5.84
Repce augusztusra	—

Zárlat 5 órakor: korona

Osztrák hitelrészvény	691.—
Magyar hitelrészvény	732.—
Lezártbank részvény	453.50
Rima-Murányi vasúti részvény	488.—
Osztrák-magyar államvasúti részvény	694.—
Köszvény vasút	629.—
Városi villamos vasút részvény	322.50

Szesz üzlet.

— Január 15. —

Mai jegyzések. Készárú nagyban nyers szesz 115 korona, kicsinyben 117 korona; finomított szesz nagyban 118 korona, kicsinyben 120 korona hordó nélkül, per 10 liter %, beleértve 70 korona fogyasztási adót.

Szedésként 12'90—13'—korona mmássáknként.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti árú- és értéktőzsdén.

Budapest, január 15.

Magyar aranyjárdék 4%	120.75
Magyar koronajárdék 4%	99.—
Magyar arany 4%	92.70
Magyar ezüst 4%	99.—
Magyar keleti vasút	98.50
Magyar földtehermentesítési kötvény	201.50
Magyar italmegváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	100.75
Magyar nyeregyársorsjegyek kölcsön	100.65
Tiszszabályozási és szegedi kölcsön	120.50
Osztrák papírjárdék	100.75
Osztrák járdék ezüst	154.50
Osztrák járdék arany	1555.—
Koronajárdék	733.50
1860-iki államsorsjegyek	691.75
Osztrák-magyar bankrészvény	696.—
Magyar hitelbankrészvény	—
Osztrák hitelbankrészvény	—
Osztrák-magyar államvasút	—
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.05
Német birodalmi márka	117.12
London	238.92
Páris	95.40
30 márkás arany	—

REGÉNY-CSARNOK.

A távollevő.

— Francia regény. —

Írta: **Montégnat Maurice.** [16]

(Polytatás.)

Mikor Gábor visszatért a Malesherbes-téri palotába, halotthalaványan lépett be apja szobájába; az anyja is ott volt. Már a küszöbről elölük tárta két karját és így kiáltott fel: — Igen!

S aztán mint az örült adta neki magát új szerelmének, mámort ivott a kék szemekből, hogy elfelejtse a feketéket.

Ő volt az első, aki lakodalmát nagy ünnepséggel, zajjal és fényvel akarta megünnepelni. Egészen új emberré lett, megint fiatalá, szinte viharos imádattal vette körül Luciennet s a leány viszonzta ezt az érzést, mert őt is nagy szenvedély fogta el Gábor iránt.

Az esküvő után szinte egészen egymásba olvadtak, szerették egymást az érzékeikkel, lelkükkel. A házuk kacagással, dallal volt tele, nyitva állt mindenkinek, aki vidám tudott lenni de el volt zárva minden buskomor lélek elől. Lucienne nagy házat vitt. A szegény Renéeben hajdanában inkább megvolt a törvényt hitves viselkedése, modora, míg Lucienne éppen ellenkezően, mint feleség is úgy viselkedett, mintba a maitresse volna Gábornak. Képes lett volna az egész világ előtt a nyakába esni az urának.

Elkényeztetett gyermek volt s Gábor úgy szerette, mintha nem állnának egészen egy magaslapon, elnéző, védelmező, de igen nagy szeretettel viselkedett iránta. Lucienne derültt, illatos, összhangzatosá tette az életét.

Csak egyben volt Lucienne hasonlósága a távollevőhöz. Amahhoz hasonlatosan ő is büszke volt Gáborra, hitt benne, kívülről megtanulta a könyveit, ösztöklötte, hogy folytassa a maga elé tűzött feladatok befejezését s igazolja a már megszerzett hírnevét. A tavaszt, nyarat és őst Croissyban töltötték, ahol Gábor gyönyörű park közepén álló nyaralót vásárolt. Minden tele volt virággal, madárral, napsütéssel, sugározó boldogsággal — valóságos tündérmese.

Nemsokára gyermekük született s kibővítette szerelmük körét anélkül, hogy a mélységet csökkentette volna. Morsalines János Jakabot úgy fogadták, mint egy hercegfőt, mint egy trón örökösét. S életük nyugodt pályára terelődött át.

Gábor megint íróasztalához ült s újra felvette önön magát; megszakítás nélkül haladt előre feltűnést keltő sikerek felé, társai meghajoltak előtte, mesterük volt. Dombasles a felesége ösztönzésére hűséges csatlósa maradt Gábornak s Dombaslesné is büszkén nevezte magát Lucienné belső barátójának.

Deschellerin is, aki szintén híressé lett, hű maradt régi barátságához. Mikor Luciennet meglátta s megismerkedett vele, megértette, hogy ezt az asszonyt imádni kell. Valahányszor belépett a szobába, Morsalines, miközben kezét fogott vele, mindig megkérdezte tőle: — Semmi ujság?

Ezek a hétköznapi szavak csak rájuk néve bírtak különös értelemmel.

— Nincs semmi ujság, — felelte az orvos éveken keresztül.

S csakugyan Renée mindig megmaradt mozgalatlan kábaságában. Hosszu időközökben Gábor meg-meglátogatta, de soha nem lépett be a szobájába. Tavolból nézte halgatagon, szegény, hajdani barátját, aztán sietve távozott, vágyakozva a mozgásra, napfényre, megértésre, széke és nem ősz harnak a látására. Ot eszten dővel a házassága után, úgy látszott, hogy igaz, amit Dombasles mondott: Gábor boldog ember volt. Csak egy nap szenvedett még sokat, azon a napon, amikor az apja meghalt; de az első kétségbeesés ekkor is csakhamar helyet adott, a szelid csendes gyásznak.

A hire, neve meg volt alapítva, széles, még hosszantartó utat látott maga előtt, amely mindig feljebb s feljebb halad a derült szemhatár felé. Az árnyak visszamaradtak s a távolság hatása alatt óráról-órára változtak. Először feketék voltak, aztán violaszínűre, lilára, mályvaszínűre váltak s nem sok hiányzott, hogy egészen belemosódjanak a közömbös fehér fénybe.

Íme: ez volt Morsalines Gábornak, a hírneves szónoknak az élete harminchat éves koráig, ez volt az a sok titkos emlék, amelyet felidézett a Croissy kertben adott ünnepen Dombasles barátjával együtt, míg a távolból a keringő harsogó zenéje hangzott föl.

S ezen az estén Gábor megint érezte, hogy elfogja a régi kísértet; az égő lámpások, vöröses, meleg fényudvarában halározott vonásokkal rajzolódott le előtte a fekete ruhába öltözött őszhaju Renée szigorú, kétségbeesett alakja, a kacagó asszonyok vöröses — szőke haja fölött, az egymásba vegyülő éiénk színek, a ragyogó selyem, a rózsás keblek, a vakító fehérségű vállak, a mezitelen karok között ott volt a Renée képe, nagy aranyos barna szemével sokáig, végzetlenül szomorúan és szemrehányóan nézett rá s Gábor újra rettenetesen szenvedett a sors egyenlőtlen sé, igazságtalanságos volta miatt. Egészen elfelejtette a világ előítéleteit, egészen természetesen, egészen jogosnak találta volna, ha a hajdani Renée, aki az ő ifjuságát is képviselte, elfoglalta volna az őt megillető helyet ezen az ünnepi estén. Látta amint ott ül közte és Lucienne között s nem tartotta feltűnőnek ezt a dolgot. Ah! Renée egyedül van! beletemetkezve az éjszakába, elhagyatva mindenkitől, még saját magától is... S most egyszerre ez a hihetetlen hír!

Ha átmértük a földi kérdések körét, visszatérünk Istenhez.

Gábor is, amint lassankint előkészítve, a kívánságához képest nagyon is siető kocsiban haladt Neuilly felé, végigtelítve összeomló életén, lelkének zavarában ráébredt embervolta

gyarlóságainak tudatára s azon érte magát, hogy jajgatva, gyötrötten sóhajt fel:

— Istenem, Istenem!

Annyira jutott már, hogy segítségért kiáltott, hogy felülről esedezett beavatkozásért. A gondolatai összefüggéstelenül kalandoztak szerte-szét, mint a felhők, amelyeket a szél megtép, szanaszéjjel szór. A pozitívista, racionalista íróból nem maradt meg semmi, csak az ember, akit a végzet törpévé tett, akit két ellentétes áramlat ide-oda hánytorgatott, aki képtelen volt rá, hogy akarjon s aki félt a fenyegető pillanatoktól.

— Istenem, Istenem!

(Polytatása következik.)

Vasuti közlekedés.

— Érvényes 1902. évi október hó 1-től. —

ARADROL	ARADRA
Budapest felé indul:	
Nagyváradra reggel 5.10	Budapest felől érkezik:
Gyorsvonat reggel 8.18	Személyvonat reggel 6.05
Személyvonat d. e. 11.20	Személysz. tv. reggel 9.10
Személysz. tv. d. u. 4.45	Gyorsvonat délelőtt 11.51
Gyorsvonat délután 4.21	Gyorsvonat d. u. 3.32
Személyvonat este 9.35	Gyorsvonat este 7.11
	Szm. Szolnokról este 9.—
Erdély felé:	
Személyvonat reggel 6.35	Erdély felől:
Gyorsvonat délután 12.11	Soborsinról reggel 6.59
Soborsinig délután 2.04	Személyvonat d. e. 10.50
Személyvonat d. u. 4.07	Radnáról délután 2.36
Radnára délután 7.23	Gyorsvonat délután 4.06
	Személyvonat este 8.57
Temesvár felé:	
Személyvonat reggel 6.15	Temesvár felől:
Személyvonat d. e. 11.58	Vegyesvonat d. e. 10.49
Vegyesvonat délután 5.—	Személyvoat d. u. 3.44
	Személyvonat éjjel 10.59
Szeged felé:	
Vegyesvonat reggel 7.10	Szeged felől:
Személyvonat d. u. 4.11	Személyvonat reggel 8.35
	Vegyesvonat este 7.06
Brád felé:	
Személyvonat reggel 6.25	Brád felől:
Vegyesvonat d. u. 12.06	Gurahonczról szm. r. 8.03
Gurahonczig szm. du. 4.30	Vegyesvonat d. e. 11.—
	Személyvonat este 6.56

Nemzeti színház.

Bérlet 106. sz. Páros.

Pénteken, 1903. évi január hó 16 án:

SZOYER ILONKA mint vendég:

Hoffmann meséi.

Nagy opera 4 felvonásban. Írta: Jules Barbier. Zenéjét szerzette: Jaques Offenbach.

SZEMÉLYEK:

Hoffmann, író	Bejczy Gy.	Crespel	Füredi J.
Lindorf	—	Luther	Németh J.
Coppelius	Békéssy Gy.	Stella	Szojer Ilona.
Csodaorvos	—	Olympia	
Spalanzani	Polgár S.	Antónia	Répásy G.
András	—	Miklós	Garai Ilonka.
Cochenill	Sarkadi A.	A Muzsa	Pajor Agnes.
Ferenez	—	Fanton	—

Kezdete este 7 óra fél órakor.

NYILTTÉR.*

A lippai sörfözde aradi főraktára

Salacz-utca 5.

a pilseni szövetkezet sörfözde gyártmányának raktárát

átvette, és ezen kitűnő sört az érdeklődők szives figyelmébe ajánlja.

UJDONSÁG!!

A városi sörcsarnokban (színház-épület)

ezentul minden időben

Pilseni sör

is lesz kimérve.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Florida

Válaszát igen várom, hogy aszerint cselekedjem.

Intelligens családnál

lehetőleg teljes ellátással, lakást keres „garçon lakó”. 162

Erdélyi kormos alma

1 kilogramm 15 kr. Kapható Sponner Adolfnál Aradon, Wesselényi-utca 16. szám. 24

Jutányos áron

adok zongoraórákat kitünő módszer szerint. Konschitzky Józsefné, Varjassy József-utca 14. sz.

Magy. kir. Államv. üzletv. Szeged.

82826—1902. III. szám.

Pályázati hirdetés.

A Zenta állomáson megüresedő p. u. vendéglő bérletére ezennel nyilvános pályázat hirdettetik. A bérlet fenti vendéglőre nézve 1903. évi április hó 1-ével veszi kezdetét és tart ezen időponttól számított három éven át, vagyis 1905. évi márczius 31-ig. — Bérletnek a következő helyiségek bocsátatnak rendelkezésére: I—II. oszt. étterem, III. oszt. étterem, 3 szoba, 1 konyha, 3 kamra, 3 pinczehelyiség, 1 padlás rész, 1 gazdasági udvar, 1 árnyékszék.

Az egy koronás bélyeggel ellátott és „Ajánlat a magy. kir. államvasutak fönt kiirt Zenta állomása pályaudvarán levő vendéglő üzletre” felirattal ellátott, lepecsételt, borítékba zárt, nemkülönböztetett, borítékba zárt, nemkülönböztetett ajánlatok 1903. évi január hó 16-án déli 12 óráig az atulirt üzletvezetőség általános osztálya főnökénél (üzletvezetőségi palota I. emelet 21. sz. ajtó) vagy személyesen, vagy kir. posta útján benyújtandók.

Bánatpénz fejében a bérletre 200, azaz Kettőszáz korona készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban a szegedi üzletvezetőség gyűjtőpénztárána 1903. évi január hó 15-én déli 12 óráig vagy személyesen vagy kir. posta útján beküldendő.

Megjegyeztetik, hogy a vendéglő III. osztályú váro és étterem fűtése és világításának felét a m. kir. államvasutak viselik.

Az értékpapírok a budapesti vagy bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett, 14 napnál nem régebb, a napi értéket meg nem haladó napi árfolyam csak 90% szerinti értékben számíttatnak.

Készpénzben letett összeg után kamat nem fizettetik.

Az ajánlatban a letétel megtörténte megemlített ugyan, de a letétről nyert elismervény nem csatolandó.

A vendéglő bérletére vonatkozó feltételek a nevezett üzletvezetőség forgalmi és kereskedelmi osztályban (I. emelet 12. sz.) a hivatalos órák alatt megtekinthetők, miért is az ajánlattevőkről feltételeztetik, hogy a feltételek ismerik s azokat magukra nézve egész terjedelmükben kötelezőnek elfogadják.

A fentebbi feltételtől eltérő, vagy a kitűzött határidőn túl beérkezett ajánlatok, továbbá olyan ajánlatok, melyek táviratilag tételnek s végül olyanok, melyekre nézve az előirt bánatpénz le nem tétel, figyelembe vételni nem fognak.

Az ajánlatok között a választás szabadon, a bérösszegre való tekintet nélkül történik.

Szeged, 1902. december hó.

Az üzletvezetőség.

(Utányomás nem díjazatik.)

Szép fogak!

csakis

DENTOLIN

fog creme

használatát által nyerhetők.

Egyszeri használat után mindenki megkedveli.

Egy tubus 50 fillér.

Legjobb bevásárlási helye mindennemű

illatszerek,
szappanok,
fogkefék,
fogporok,
fogpasztak,
szárvizek,
hőlgyporok,
arczcremek,
arczvizek,
hajszeszek,
szivacsoknak.

A legmegbízhatóbb minőségekben

mindennemű

ORVOS-SEBÉSZI

és

SZÜLÉSZETI

kötszerek.

LEGOLCSÓBB ÁRAKI

VOJTEK ÉS WEISZ

drogueria és parfümeria nagykereskedése ARADON. 1710

Papírkereskedés

TELEFON 126. SZ.

BLOCH H.

papírkereskedése,

könyvnyomdája,

fényképészeti cikkek

raktára.

DISZLEVÉLPAPIROK

művészies kivitelű dobozokban, felülmúlhatlan választék.

Könyvnyomda

FESTÉKSZEKRÉNYEK

olaj és aquarel.

RAJZESZKOZOK.

FÉNYKÉPÉSZETI GÉPEK.

ÍRÓ-ASZTALI KÉSZLETEK.

Rendkívüli nagy választék.

Valóban mérsékelt árak!

33

Fényképészeti cikkek raktára

Naponta postacsomag-expeditió.

Képes művészlapok és la-
velező lapok legnagyobb vá-
lasztéka.

Asz újlat egész nap nyitva van.

Charta A radlessis most
a legújabb merített levél-
papír

A legegánsabb névje-
gyek nálam készülnek.

Ezrekre menő hálaíráttal elismert egyetlen és kitünő hatású
tyukszemirtó-szer

a Hajós-féle

ANAGALLIN.

Tyukszem, szemölcs és mindenféle bőrkeményedést biztosan és gyökeresen eltávolít.

Ára egy üvegnek 70 fillér.

MUNDAN

legújabb és legkitünőbb amerikai folttisztító viz.

Mindenféle ruhaszövetből zsír és egyéb foltot azonnal eltávolít anélkül, hogy a szövet színét megtámadná avagy azon a más tisztítószerrel szokott foltkarikát idézne elő. **Mundan** nem gyulékony, kezelése nem jár veszéllyel.

Egy 200 grmos üvegnek az ára 25 krajczár.

Phenol-sav.

Poioska kiirtására egyetlen biztos hatású szer, alkalmazása igen egyszerű, egy párszori beecsetelés után meglepő eredmény érhető el. — Ára egy üvegnek 35 krajczár.

A fenti szerek csakis

126

Hajós Árpád

gyógyszertárában kaphatók

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.